

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η εγκληματικότητα των νέων στην σύγχρονη
εποχή**

Criminality of youth in modernity

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: Τσακίροπούλου Αλκμήνη

ΑΕΜ: 3599

ΕΠΟΠΤΗΣ: Γεώργιος Τζάρτζας (Καθηγητής)

Β' ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ: Ευαγγελία Καλεράντε (Καθηγήτρια)

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ευχαριστίες

2. Περίληψη

Abstract

I. Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας- Θεωρητικό πλαίσιο

3. Εισαγωγή

4. Θεωρητική Προσέγγιση της Εγκληματικότητας

4.1 Ιστορική Διαδρομή της Εγκληματικότητας

5. Είδη Εγκληματικότητας

6. Δίκαιο ανηλίκων

7. Αιτία φαινομένου

7.1 Αποκλίνουσα συμπεριφορά

7.2 Ποινικός Κώδικας

8. Νομική Καταστολή

8.1 Νομοθετικές ρυθμίσεις στην Ευρώπη

8.2 Νομοθετικές ρυθμίσεις στην Αμερική

9. Πρόληψη Φαινομένου

9.1 Τρόποι αντιμετώπισης

9.2 Θεραπευτικά μέτρα

10. Σωφρονιστικά Ιδρύματα για νέους

II. Αποτελέσματα –Ανάλυση

11. Συμπεράσματα- Συζήτηση

12. Βιβλιογραφία

1.Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, τους φίλους μου και τους καθηγητές που με βοήθησαν και με στήριξαν καθ' όλη τη διάρκεια τροποποίησης της πτυχιακής μου εργασίας.

2. Περίληψη

Η παρούσα εργασία στοχεύει στην ανάλυση και διερεύνηση της εγκληματικότητας των ανηλίκων. Αυτό το κοινωνικό φαινόμενο είναι υπαρκτό σε όλες τις χώρες του κόσμου και αποτελεί μεγάλο πρόβλημα. Το να αναγνωριστούν και να προσδιοριστούν τα αίτια αυτού του φαινομένου και οι τρόποι πρόληψής του, θα βοηθήσει και στην μείωσή του.

Κεντρικός στόχος της εργασίας αποτελεί η αποτύπωση και η εκτίμηση της ανήλικης εγκληματικότητας ώστε να εκτιμηθούν οι καταστάσεις που οδηγούν τον ανήλικο σε μία τέτοιου είδους συμπεριφορά, την πρόληψή της με την έγκαιρη παρέμβαση και την υλοποίηση κατάλληλων ενεργειών και προγραμμάτων καθώς και τη σοβαρότητα του φαινομένου. Όπως και το πόσο πολύ μπορεί να επηρεαστεί ένας ανήλικος από το γύρω περιβάλλον του, όπως η οικογένεια, το σχολείο και ο κοινωνικός του περίγυρος, δηλαδή οι παράγοντες που οδηγούν τα νεαρά άτομα να υιοθετήσουν μια παραβατική συμπεριφορά.

Επίσης, στην παρούσα εργασία θα αναφερθούν τα σωφρονιστικά ιδρύματα που υπάρχουν για τους ανηλίκους, οι στόχοι αυτών και το τι θα πρέπει να αλλάξει σε αυτό το τομέα σωφρονισμού.

Λέξεις κλειδιά: έγκλημα, εγκληματικότητα, νέοι, ανήλικοι, αποκλίνουσα συμπεριφορά, τρόποι αντιμετώπισης, πρόληψη

Abstract

The present work aims to analyze and investigate juvenile delinquency. This social phenomenon is present in all countries of the world and is considered a big problem. Identifying and recognizing the causes of this phenomenon and ways to prevent it, it will help to reduce it.

The main goal of this work is to fixate and assess juvenile delinquency in order to assess the situations that lead the juvenile to such behavior, its prevention with the timely intervention and the implementation of appropriate actions and programs as and the severity of the phenomenon. As well as how much a minor can be influenced by his environment, such as family, school and social environment, namely the causes that lead young people to adopt a delinquent behavior.

This paper will also address the existing juvenile detention facilities, their objectives, and what needs to be changed in this area of detention.

Keywords: crime, delinquency, young people, minors, deviant behavior, ways of dealing, prevention

I. Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας- Θεωρητικό πλαίσιο

3. Εισαγωγή

Σκοπός αυτής της πτυχιακής εργασίας είναι να ενημερωθεί ο κόσμος για την Εγκληματικότητα των νέων στην σύγχρονη εποχή. Θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε το φαινόμενο της εγκληματικότητας όσο πιο ολοκληρωμένα και αντικειμενικά γίνεται, για να μπορέσει να σχηματιστεί μια σφαιρική και ολοκληρωμένη εικόνα. Διότι, «Η παρεκκλίνουσα συμπεριφορά νέων σε ηλικία ατόμων αφορά την υιοθέτηση παρεκκλινόντων κανόνων και αξιών και ιδιαίτερα εκείνων που μαθαίνονται στα πλαίσια μιας υποκουλτούρας που παραβαίνει της κυρίαρχης κουλτούρας» (Πιτσελά 2000, σ.39).

Κατ' αρχάς θα αναφερθούμε στην θεωρητική προσέγγιση της εγκληματικότητας κι έπειτα με την ιστορική αναδρομή της Εγκληματικότητας των ανηλίκων. Στο πέμπτο κεφάλαιο θα αναφερθούν τα είδη της εγκληματικότητας και μερικές τέτοιες περιπτώσεις αυτών.

Στο έκτο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στο δίκαιο των ανηλίκων, για τις βασικές αρχές για τη μεταχείριση των ανηλίκων δραστών και τα προβλεπόμενα μέτρα κατά των ανήλικων στον ποινικό κώδικα.

Στο έβδομο κεφάλαιο θα αναλυθούν οι αιτίες του φαινομένου αυτού, τους λόγους δηλαδή που ένα παιδί μπορεί να προβεί σε εγκληματική πράξη και έπειτα θα μιλήσουμε πιο συγκεκριμένα για την αποκλίνουσα συμπεριφορά ενός νέου. Θα αναλύσουμε την έννοια και τον τρόπο προσέγγισης της αποκλίνουσας συμπεριφοράς και στις εννοιολογικές συλλήψεις για την απόκλιση ενός νέου. Επίσης στο ίδιο κεφάλαιο θα αναλυθεί η θετικιστική κοινωνιολογική εξήγηση της απόκλισης. Σε ένα ακόμα υποκεφάλαιο θα είναι και ο ποινικός κώδικας, όπου θα αναλύσουμε τον ποινικό νόμο και το νέο πλαίσιο της ποινικής καταστολής.

Στο όγδοο κεφάλαιο θα μελετήσουμε την νομική καταστολή, τα προβλεπόμενα μέτρα κατά των ανηλίκων και τις νομοθετικές ρυθμίσεις συγκεκριμένα στις χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής.

Στο ένατο κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να ανακαλύψουμε πώς θα μπορέσουμε να κάνουμε την πρόληψη αυτού του φαινομένου, δηλαδή θα αναλύσουμε τις βασικές αρχές για τη μεταχείριση των ανηλίκων δραστών και τα αναμορφωτικά και θεραπευτικά μέτρα. Έπειτα, θα θίξουμε το πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος της οικογένειας για τον ανήλικο.

Στο δέκατο κεφάλαιο θα αναφερθούμε γενικά για τα σωφρονιστικά ιδρύματα για νέους, για τον ποινικό σωφρονισμό και τον περιορισμό των ανηλίκων σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων.

Τέλος, στον επίλογο θα συνοψίσουμε μέσα σε λίγες προτάσεις το συμπέρασμα της εργασίας μας παραθέτοντας και κάποιες διευκρινίσεις. Η εργασία δομείται ως εξής: αρχικά αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο της έννοιας της εγκληματικότητας, εστιάζοντας πιο συγκεκριμένα στην εγκληματικότητα των νέων και έπειτα στην πρόληψη αυτού του φαινομένου.

4.Θεωρητική προσέγγιση της εγκληματικότητας

Η μορφή του κάθε εγκλήματος, κρίνει και την αξιολόγησή του. Οι ποινές αλλάζουν αναλόγως με τη βαρύτητα του εγκλήματος, που θα διαπράξει κάποιος,. Υπάρχει ένα κοινό σημείο σε όλα τα εγκλήματα, ασχέτως που η κάθε κοινωνία έχει και διαφορετική αντίληψη για το τι θεωρεί έγκλημα, κι αυτό κρίνεται με βάση την συναισθηματική αντίδραση των πολιτών σε εκείνη την κοινωνία σε κάποιο συγκεκριμένο έγκλημα.

Το ίδιο ισχυρίστηκε και ο Raffaele Garofalo (1905), που προσπάθησε να ορίσει το έγκλημα για να καλύπτει όλων των ειδών τις εγκληματικές πράξεις με την

εξής παράθεση «Τα εγκλήματα προσβάλλουν τα στοιχειώδη ηθικά συναισθήματα μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, στα οποία στηρίζεται η συμβίωση μέσα σε αυτήν» (Α. Γιωτοπούλου -Μαραγκοπούλου, 1984).

Με αυτή τη φράση εννοούσε πως, τα στοιχειώδη, ηθικά συναισθήματα των περισσότερων χωρών είναι τα αισθήματα φιλαλληλίας, τα οποία διακρίνονται σε δυο κατηγορίες. Τα αισθήματα οίκτου ή ανθρωπισμού, το να λυπάται, δηλαδή, ένα άτομο όταν ο άλλος παθαίνει κάτι που δεν θα ήθελε να πάθει ο ίδιος και, με αυτόν τον τρόπο, καταλήγει στο να μη θέλει να κάνει στον άλλον κάτι παρόμοιο, διότι θα αισθανόταν φυσικό ή ψυχικό πόνο. Και τα αισθήματα εντιμότητας ή δικαιοσύνης που εμποδίζουν ένα άτομο να χρησιμοποιήσει βία ή να διαπράξει κάποιου είδους απάτης ενός πράγματος ή δικαιώματος που δεν του ανήκει.

Έγκλημα, λοιπόν, όπως υποστηρίζει και ο Garofalo (1905), διαπράττει το άτομο που παραβαίνει τα στοιχειώδη αισθήματα φιλαλληλίας – και συγκεκριμένα του οίκτου και της εντιμότητας (Α. Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, 1984). Ανάλογα με το σκεπτικό, την κουλτούρα, τα απαραίτητα αγαθά για την κοινωνική συμβίωση, την ιδεολογία και τις αντιλήψεις που υπήρχαν σε εκείνη τη συγκεκριμένη κοινωνία σε μια ορισμένη εποχή.

Αντίστοιχα, ο Emille Durkheim επεσήμανε πως «Το μόνο κοινό χαρακτηριστικό όλων των εγκλημάτων μεταξύ τους είναι ότι συνίστανται (...) σε πράξεις, που αποδοκιμάζονται καθολικά από τα μέλη κάθε κοινωνίας (...).Έτσι, το έγκλημα προσβάλλει τα αισθήματα τα οποία υπάρχουν σε όλες τις υγιείς συνειδήσεις ενός συγκεκριμένου κοινωνικού συστήματος» (Α. Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, 1984).

Πάντως, το έγκλημα τοποθετείται ανάμεσα στα κανονικά κοινωνικά φαινόμενα. Το ίδιο υποστηρίζει και ο κοινωνιολόγος Emille Durkheim, πράγμα που σημαίνει ότι, κατά την εξήγηση του ίδιου, «το έγκλημα θεωρείται ότι είναι ένα αναπόφευκτο αν και λυπηρό φαινόμενο, που οφείλεται στην αδιόρθωτη κακία του ανθρώπου· σημαίνει, δηλαδή, ότι αποτελεί έναν παράγοντα δημόσιας υγείας, ένα αναπόσπαστο μέρος όλων των κοινωνιών» (Α. Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, 1984).

Φαίνεται ότι οι δύο αυτοί κοινωνιολόγοι έχουν κοινά σημεία στις απόψεις τους σε όσα έχουν να κάνουν με το έγκλημα, που είναι μια πράξη που προσβάλλει την κοινή συνείδηση και για αυτόν τον λόγο και αυτή αντιδρά έντονα και αυτό μπορεί να διαπιστωθεί με τις θεωρίες που καταγράφηκαν παραπάνω.

Τέτοιες συγκινησιακές αντιδράσεις που διεγείρουν στα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας την επιθυμία να τιμωρηθούν οι δράστες για τα παραπτώματα που έχουν κάνει, τα γεννά η ποινική αντίδραση και όχι η ταυτότητα των αντικειμενικών πράξεων.

Η κοινωνία θα πρέπει να έχει κάποια συγκινησιακή αντίδραση σε κάποια πράξη ώστε να θεωρηθεί ότι κάποιο άτομο έκανε κάτι με εντελώς διαφορετικό σκεπτικό από ότι θα αντιδρούσε η ίδια. Το ίδιο επισήμανε και ο J. Pinatel με ένα παρόμοιο σκεπτικό γι' αυτό το θέμα: «Για να μιλήσουμε για έγκλημα πρέπει μια πράξη να προκαλεί στην κοινωνική ομάδα ισχυρές συγκινησιακές διαταραχές, ικανές να καθορίσουν την κοινωνική αντίδραση» (Α. Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, 1984).

Η ταυτότητα των αντικειμενικών πράξεων δεν έχει να κάνει με την ποινική αντίδραση, αλλά με «την ταυτότητα των αισθημάτων και των συγκινήσεων», που αυτές προκαλούν. Έτσι, το εγκληματικό όριο αποτελείται από το σημείο, το οποίο η κοινωνική αντίδραση γίνεται τόσο έντονη ώστε να επιζητεί τιμώρηση του παραβάτη των κοινωνικών κανόνων.

Αναλύοντας λίγο περισσότερο τη σημασία της εγκληματικότητας, που συγκεκριμένα, αυτή η λέξη προκαλεί σε μεγάλο ποσοστό του κόσμου φόβο και τα μέλη μιας συγκεκριμένης κοινωνίας οδηγούνται στο να υποστηρίζουν αυστηρότερα προγράμματα εφαρμογής του τυπικού κοινωνικού ελέγχου και κατά κύριο λόγο, αυστηρότερη γίνεται και η καταστολή για το σύνολο των πράξεων που θα οριοθετηθούν ως έγκλημα.

Όμως, το έγκλημα είναι διαφορετικό για έναν νομικό και αντίστοιχα για έναν κοινωνιολόγο. Ειδικότερα, για έναν νομικό, έγκλημα θεωρείται η παράβαση ενός κανόνα του Ποινικού Δικαίου. Για τον κοινωνιολόγο όμως, αυτός ο ορισμός δεν αρκεί. Το θεωρεί μια κοινωνική κατασκευή που χαρακτηρίζεται από ένα κοινωνικό σύνολο ως μια αντικοινωνική συμπεριφορά που δεν αντιπροσωπεύει το ίδιο το

σύνολο, που είναι, δηλαδή, αντίθετη προς την ηθική που επικρατεί σε εκείνη τη κοινωνία, και συνεπάγεται με την επιβολή κυρώσεων (του τυπικού κοινωνικού ελέγχου).

Αλλά, για να λειτουργήσει σωστά μια κοινωνία, καθοριστικό ρόλο παίζουν και τα άτομα που εμπεριέχονται μέσα σε αυτήν. Για να μπορέσει να ορισθεί κάποιο έγκλημα και να βρισκονται τα άτομα μιας κοινωνίας σε ένα ασφαλές έδαφος, ο μόνος τρόπος είναι να συνδεθεί η κοινωνία με τον ποινικό νόμο, που σημαίνει ότι το οποιοδήποτε έγκλημα είναι η κάθε πράξη που τιμωρείται από τον ποινικό νόμο (Α. Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, 1984).

Τέλος, οι όροι «αποκλίνουσα συμπεριφορά» και «εγκληματικότητα» χρησιμοποιούνται και θεωρούνται συχνά συνώνυμοι. Στην εγκληματολογία όμως, υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των τριών αυτών όρων, που θα αναλυθούν μετέπειτα (Κοινωνιολογία Γενικού Λυκείου, 2017).

Πώς όμως γίνεται κάποιος εγκληματίας; Η διερεύνηση της συμπεριφοράς και τον τρόπο που πράττει κάποιος ώσπου να διαπράξει κάποιο έγκλημα, διαφέρει από το να αποφασίσει κάποιος να εμπλακεί μόνιμα σε κάποιον τρόπο ζωής που σχετίζεται με το έγκλημα, δηλαδή να ζει μέσω αυτού (Newburn,2007). Διαφορετικό, επίσης, θεωρείται και το ζήτημα της αναζήτησης των συνθηκών υπό που κάποιος χαρακτηρίζεται ως εγκληματίας, όπως αναφερθήκαμε και πιο πάνω.

4.1 Ιστορική διαδρομή της εγκληματικότητας

Από τα πρωτόγονα χρόνια και τις πρωτόγονες κοινωνίες, υπήρχε το αίσθημα του να τιμωρούν πράξεις που δεν συμφωνούσαν με τον τρόπο ζωής των μελών εκείνης της κοινωνίας ή που θα μπορούσαν να διαταράξουν το αίσθημα της ασφάλειας και της προστασίας των ατόμων. Την εποχή που οι άνθρωποι ζούσαν κατά οικογένειες, ξεκίνησε να τους κατακλύζει το αίσθημα του φόβου και του αφανισμού τους από τα άγρια θηρία. Για αυτόν τον λόγο, αποφάσισαν να ιδρύσουν φυλές μεταξύ τους για να συνεργαστούν.

Έπειτα, μετά τη δημιουργία των φυλών, δημιουργήθηκαν τα κράτη-κοινότητες που αργότερα ενώθηκαν για να ιδρύσουν τα εθνικά κράτη. Τότε, η παράβαση των θρησκευτικών και μαγικών εθίμων είχε ως συνέπεια την προσβολή των υπερφυσικών δυνάμεων, για αυτόν τον λόγο η πάταξη των παραβάσεων αυτών ήταν απαραίτητη για να διασφαλίσουν την προστασία και την άνετη διαβίωση του κοινωνικού συνόλου, αφού απέβλεπε στο διαχωρισμό της θέσης του συνόλου από το φταίχτη και στον εξευμενισμό των δυνάμεων, που προσβλήθηκαν. Γι' αυτό και οι δύο ποινές που επιβάλλονταν στον αποκλίνων παραβάτη ήταν: ο θάνατος ή η εκδίωξη από την κοινότητα που βρισκόταν.

Ξεκινώντας όμως με τις πρώτες κοινωνίες, τα πρώτα φαινόμενα που θεώρησαν ως εγκλήματα ήταν η μαγεία, η ιεροσυλία, η αιμομιξία, η προδοσία, η ανθρωποκτονία και οι παραβάσεις των εθίμων για τον προσπορισμό της τροφής (δηλαδή του κυνηγιού, του ψαρέματος και της συλλογής καρπών).

Κατά τον κοινωνιολόγο Ιωάννη Δημητρόπουλο (2016), τα πρώτα και πιο σοβαρά, για την κοινωνία, εγκλήματα, που αναφέρθηκαν παραπάνω, ήταν κατά κύριο λόγο πράξεις που απαγορεύονταν γιατί πρόσβαλλαν τις υπερφυσικές δυνάμεις κι έπειτα ακολούθησαν όλα τα υπόλοιπα. Στην ουσία, αυτές οι πράξεις προσέβαλλαν τους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς, που μια πρωτόγονη κοινωνία είχε θεσπίσει, ώστε να κατορθώσει να διατηρήσει την τάξη και τη συμβίωση μέσα σ' αυτήν. Τονίζει, πως ιδιαίτερα βαριά πράξη ήταν η ανθρωποκτονία. Χαρακτηριστική περίπτωση ήταν ότι, ακόμη και ο φόνος ενός εχθρού από άλλη φυλή, επέβαλε στο νικητή πένθος και καθαρτικές τελετουργίες, για να εξαγνιστεί ο νικητής και να μην μianθεί και η φυλή του.

5.Είδη εγκληματικότητας

Καταρχάς, το έγκλημα χωρίζεται σε είδη και μπορεί να έχει διαφορετικές μορφές αναλόγως την χρονική περίοδο που διαδραματίζονται. Ωστόσο, οι ποινικολόγοι και οι εγκληματολόγοι έχουν αντιπαράθεση για τη διάκριση των μορφών του εγκλήματος, διότι κατηγοριοποιούν με διαφορετικό τρόπο τα εγκλήματα. Ο κάθε εγκληματολόγος

κατηγοριοποίησε τα εγκλήματα με τη δική του οπτική. Οι πιο γνωστές κατηγοριοποιήσεις που χρησιμοποιούνται συστηματικά, κατά τον Ιωάννη Δημητρόπουλο, είναι του Pinatel. Ο οποίος, διακρίνει το έγκλημα σε πρωτόγονο, που σημαίνει πως είναι το έγκλημα που μπορεί να πάρει τη μορφή εκρηκτικών αντιδράσεων, όταν υπάρξει συσσώρευση συναισθημάτων και με την κάθε ευκαιρία επέρχεται έκρηξη θυμού και μπορεί να έχει ως συνέπεια ακόμα και την ανθρωποκτονία (έργο, συνήθως, επιληπτικά ανωμάτων) (Α. Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, 1979), είτε τη μορφή βραχυκυκλωτικών πράξεων (για παράδειγμα, «πυρομανία», «κλεπτομανία», έργο ολιγοφρενών) χωρίς εμφανές κίνητρο. (Χρ. Ζαραφονίτου, 1995).

Σε κερδοσκοπικό έγκλημα που τελείται για να απελευθερωθεί ο δράστης από μια κατάσταση (π.χ. συζυγοκτόνος του δήμιου της οικογένειας). Ως κατάσταση νοείται η, κατά τον Ο. Kinberg, ειδική ή επικίνδυνη προεγκληματική κατάσταση (υποκειμενικά ή αντικειμενικά). Σ' αυτή την περίπτωση η δράση περιορίζεται σε μια μόνο μορφή εγκλημάτων, στρεφομένων κατά ορισμένου προσώπου ή ομάδας προσώπων. Είναι το αποτέλεσμα μιας κρίσεως που διέρχεται διάφορες φάσεις (αδιαμόρφωτη συναίνεση, διαμορφωμένη συναίνεση, κρίση – απόφαση, εκτέλεση), σύμφωνα με τον De Greeff, και αναπτύσσεται τόσο στο πεδίο των εγκλημάτων κατά της περιουσίας (υπεξαιρέσεις) όσο και σε εκείνο κατά των προσώπων, παραδείγματος χάριν, ανθρωποκτονίες προς ιδιοποίηση περιουσίας, ή για να αποφύγει ο δράστης κάποιο ενοχλητικό πρόσωπο, λόγου χάρη, τον σύζυγο για να μείνει με τον εραστή (Φαρσεδάκη, 2005).

Σε ψευδο-δικαιοδοτικό έγκλημα, που χαρακτηρίζεται για την έλλειψη προσωπικού συμφέροντος του δράστη, ο οποίος προσπαθεί να αποκαταστήσει ό,τι νομίζει δίκαιο στις προσωπικές και δημόσιες σχέσεις του (Χ. Δημητρόπουλος, 2016)

Όμως, συγκεκριμένα και πιο αναλυτικά, για τα ανήλικα άτομα, ορισμένες παραβατικές συμπεριφορές που πράττουν, συνήθως, είναι:

- Η ληστεία/ κλοπή, που κατά κύριο λόγο ο ανήλικος θα ληστέψει κάποιο μαγαζί με ρούχα, τρόφιμα, ποδήλατα ή τσάντες άλλων ατόμων.
- Ο βανδαλισμός, που κυρίως, οι πιο συνηθισμένες πράξεις βανδαλισμού είναι το γκράφιτι, το να ζωγραφίζουν σε δημόσια και

ιδιωτικά κτίρια, το να καταστρέφουν δημόσιες ιδιοκτησίες και το να σκάνε τα λάστιχα αυτοκινήτων.

- Η χρήση ή διακίνηση ουσιών ή αλκοόλ, πριν την ενηλικίωση του ανήλικου ατόμου.
- Και τέλος, το να βιαιοπραγήσουν σε κάποιον άλλον ή και να εκφοβίσουν κάποιον μέσα στον σχολικό χώρο ή και έξω από αυτόν.

6. Δίκαιο Ανηλίκων

Οι ανήλικοι αποτελούν αντικείμενο της νομοθετικής μέριμνας στα πλαίσια διεθνών οργανισμών, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, Τα Ηνωμένα Έθνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το δικαιοπαγωγικό έργο μπορεί να διακριθεί σε δύο επίπεδα, στις διεθνείς νομοθετικές πράξεις, που ρυθμίζουν θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα των ανηλίκων και πιο ειδικά στα ζητήματα της προστασίας τους και στις διεθνείς νομοθετικές πράξεις, που ρυθμίζουν τα θέματα που έχουν να κάνουν με την εγκληματική δράση, όπως για παράδειγμα, οι λόγοι που οδηγούν έναν ανήλικο στην εγκληματική πράξη και στην εγκληματική τους προτίμηση. Με λίγα λόγια, περιγράφουν το δίκαιο ανηλίκων με στενή έννοια, υπό τη διεθνή άποψη.

Όπως αναφέρουν και οι δύο συγγραφείς, του βιβλίου Δίκαιο Ανηλίκων, «Όταν οι πράξεις έχουν αποτελέσει εσωτερικό δίκαιο, τότε αποκαλούνται πράξεις συμβατικού χαρακτήρα, ενώ όταν δεν έχουν υιοθετηθεί από την εγχώρια έννομη τάξη, τότε θεωρούνται ως πράξεις μη συμβατικού χαρακτήρα.» (Χ. Δημόπουλος & Κ. Κοσμάτος, 2017).

7. Αιτία Φαινομένου

Γιατί τα παιδιά φτάνουν στο έγκλημα; και πως μπορούμε να προσεγγίσουμε όλη αυτή τη κατάσταση; Η ανήλικη παραβατικότητα είναι ένα φαινόμενο το οποίο πρέπει να αναλυθεί αρκετά, το ίδιο και τα αίτια αυτού του φαινομένου.

Η αποκλίνουσα συμπεριφορά μπορεί να θεωρηθεί ένα από τα κυριότερα αίτια του φαινομένου. Οι πράξεις και οι ιδιότητες που αξιολογούνται ως αποκλίνουσες συμπεριφορές, είναι διαφορετικές στη κάθε κοινωνία και στη κάθε εποχή. Οι σημασίες της μπορούν να μεταβληθούν και να είναι πολύπλευρες. Ένα ακόμα αίτιο ώθησης προς την εγκληματικότητα του ανηλίκου είναι και το οικογενειακό περιβάλλον που περιβάλλει το ανήλικο παιδί.

Επιπροσθέτως, τα εγκλήματα, για να πραγματοποιηθούν, θα πρέπει να υπάρχει ένας δράστης και αρκετά μεγάλο ρόλο έχει το επίπεδο της εγκληματογέννησης και η ηλικία του ατόμου που διαπράττει κάποιο έγκλημα.

Επιπλέον, η ηλικία αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την πρόβλεψη μιας ανθρώπινης συμπεριφοράς. Αυτό συμβαίνει, διότι, με τη διάρκεια του χρόνου το σώμα αλλάζει οπότε προσφέρει καινούριες δυνατότητες, όπως την ανάπτυξη της μυϊκής του δύναμης και την μεγαλύτερη ευστροφία του ατόμου σε σχέση με το όταν είναι 3 χρόνια μικρότερο, και αυτό λόγω του ανθρώπινου εγκεφάλου που αναπτύσσεται. Όμως, η ηλικία επιβάλλει και κάποιους καινούριους περιορισμούς, για παράδειγμα, το άτομο να μην μπορεί να έχει την ίδια αντοχή που είχε όταν ήταν, για παράδειγμα, 8 χρονών, ή την ίδια ευλυγισία που είχε ένα άτομο όσο ήταν μικρότερο.

Σημαντικό θεωρείται, επίσης πως, όταν ένα παιδί γεννιέται πρόωρα και η μητέρα είναι σχετικά νεαρή, φαίνεται να παρουσιάζονται πιο συχνά προβλήματα στην ανάπτυξή του, που συνδέονται με την παραβατική συμπεριφορά κατά την εφηβεία. Διάφορες μελέτες καταδεικνύουν μια συνέχεια στη συμπεριφορά. Που αυτό σημαίνει, τα παιδιά που είναι επιθετικά κατά την παιδική ηλικία τους, υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να συνεχίζουν να είναι επιθετικά και κατά την εφηβεία τους, που θα παρουσιάσουν τις περισσότερες προστριβές με τα άλλα άτομα που τους περιβάλλουν, είτε αυτά είναι οι φίλοι, είτε είναι οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί.

Αυτό μπορεί να αποδειχθεί και με την έρευνα που έκαναν οι Frechette και Leblanc που ανακαλύφθηκε πως το 73% των νέων που παρουσιάστηκαν στο δικαστήριο ανηλίκων είχαν ήδη ποινικό μητρώο στα 24 τους χρόνια.

Σημαντικό κρίνεται και το μέσο της εφηβείας, που θεωρείται μια περίοδος έκρηξης για τις εγκληματικές δραστηριότητες, κι αυτό σχετίζεται με την βαρύτητα του εγκλήματος, το είδος και το πόσο συχνά ο ανήλικος πράττει κάποιο έγκλημα. Η

παραβατικότητα των νέων στην εφηβεία δεν θεωρείται σοβαρή και παίρνει τέλος από μόνη της πριν την ενηλικίωση αυτού του εφήβου.

Σοβαρό αίτιο της εγκληματικής συμπεριφοράς ενός ανήλικου, θεωρείται και η οικογένεια με έναν μόνο γονέα. Όταν για παράδειγμα, ο πατέρας απουσιάζει από το σπίτι, τα αγόρια, κυριότερα, προσπαθούν να επιδείξουν και να αναδείξουν τον ανδρισμό τους συμμετέχοντας σε συμμορίες ή σε εγκληματικές ομάδες.

Η ανεπαρκής συναισθηματική και ψυχολογική κάλυψη από την οικογένεια, είναι άλλος ένας υπάρχοντας λόγος που το ανήλικο μπορεί να προβεί σε εγκληματικές πράξεις, διότι προσπαθεί να διοχετεύσει τα αρνητικά του συναισθήματα κάπου, εφόσον η ίδια του η οικογένεια δεν το υποστηρίζει και δεν το ακούει.

Επίσης, τα παιδιά που έχουν άπλετο ελεύθερο χρόνο, αλλά δεν τον αξιοποιούν αποτελεσματικά τότε υπάρχει περίπτωση να ψάξουν διέξοδο πάλι σε συμμορίες έξω στον δρόμο ή και στην χρήση εθιστικών ουσιών, όπως το αλκοόλ και τα ναρκωτικά.

Στην σημερινή εποχή, και πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα, θεωρείται περίοδος οικονομικής κρίσης και για αυτόν τον λόγο υπάρχει και η ανεργία. Σε πολλές περιπτώσεις, το παιδί μπορεί να ωθηθεί σε κάποια εγκληματική ή αποκλίνουσα συμπεριφορά γιατί οι γονείς του είναι άνεργοι και δεν υπάρχουν χρηματικά έσοδα μέσα στην οικογένειά του.

Άλλος ακόμα ένας λόγος που υπάρχει έξαψη αυτού του φαινομένου στην κοινωνία, είναι επειδή τα Μ.Μ.Ε. αναδεικνύουν πολλές σκηνές βίας, τις οποίες σε πολλές περιπτώσεις, λόγω της ώρας που προβάλλονται, τις παρακολουθούν και ανήλικοι, και με αυτόν τον τρόπο οικειοποιούνται με την βία και με τις εγκληματικές δράσεις- πράξεις.

Τέλος, αποδεικνύεται και από τη μελέτη της *Revue Criminologie* (2002), που ασχολήθηκε με την επίδραση της δημογραφικής εξέλιξης στην εγκληματικότητα στις ΗΠΑ, φάνηκε πως τη δεκαετία του '80 είχε αυξημένη εγκληματικότητα, ενώ θα έπρεπε να υπάρχει κάποια μείωση σε αυτήν, σε σχέση με το πόσο αυξημένη ήταν τη δεκαετία του '60, διότι έγινε μια δημογραφική έκρηξη. Η μείωση, τελικά, συνέβη ορισμένα χρόνια αργότερα, τη δεκαετία του '90. (Μαγγανά, χ. χ.).

7.1 Αποκλίνουσα Συμπεριφορά

Ειδικότερα, αποκλίνουσα συμπεριφορά, θεωρείται όταν το άτομο δεν ζει σύμφωνα με τους κανόνες της κοινωνίας που βρίσκεται και σύμφωνα με τα πρότυπα και τις συμπεριφορές που είναι αποδεκτές και που επιβάλλει η κοινωνία.

Γνωστό παράδειγμα, θεωρούνται οι Έλληνες Σπαρτιάτες, που η κοινωνία τους υποστήριζε ότι είναι αποδεκτό και θεμιτό, πως αν το παιδί που γεννιόταν δεν μπορούσε να περπατήσει ή είχε κάποιου άλλου είδους νοητικό ή κινητικό πρόβλημα, τότε να το πνίξουν στον ποταμό. Αν συνέβαινε αυτό το περιστατικό στη σημερινή εποχή, που τα πρότυπα της κοινωνίας έχουν αλλάξει, θα συλλάμβαναν αυτόν που έκανε μια τέτοια πράξη και θα τον κατέκριναν για αυτή τη παραβατική του συμπεριφορά.

Υπάρχουν όμως, διάφορες προσεγγίσεις για το τί θεωρείται αποκλίνουσα συμπεριφορά. Κατά τους Clinard και Meyer (που αναφέρει ο Μπουρλιάσκος, 2000), υπάρχουν τέσσερις προσεγγίσεις για τον ορισμό της αποκλίνουσας συμπεριφοράς. Η πρώτη έχει να κάνει με ό,τι προβλέπεται και τιμωρείται από τον ποινικό νόμο (απόλυτη ή αυταρχική προσέγγιση), ενώ η δεύτερη με ό,τι απομακρύνεται από κάποιον μέσο όρο (στατιστική προσέγγιση).

Στη συνέχεια, η τρίτη έχει να κάνει με ό,τι χαρακτηρίζεται με αυτόν τον τρόπο (προσέγγιση αρνητικού χαρακτηρισμού) και τέλος η τέταρτη με ό,τι αποδοκιμάζεται επειδή υπερβαίνει τα όρια ανοχής και επιφέρει, αν ανακαλυφθεί, αρνητική κύρωση (σχετική προσέγγιση).

Πέρα, όμως, από τις τέσσερις προσεγγίσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, υπάρχουν και οι κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της απόκλισης, οι οποίες χωρίζονται σε θετικιστικές ή επιστημονικές, όπως τις θεωρίες της ανομίας, και στις αντιθετικιστικές ή ανθρωπιστικές, όπως τις θεωρίες του αρνητικού χαρακτηρισμού. Αυτές οι προσεγγίσεις στοχεύουν το ενδιαφέρον τους στα κοινωνικά νοήματα των ανθρώπινων δράσεων και των τυπικών ή άτυπων αντιδράσεων (Λάζος, 2007).

Για να χαρακτηριστεί κάποιο άτομο ως αποκλίνον, εξαρτάται η κοινωνική του τάξη, η ηλικία, καθώς και η εθνικότητά του, ενώ, παράλληλα, οφείλει να ληφθεί υπόψη και ο χαρακτήρας του ατόμου που θεωρεί κάποιον αποκλίνον. Που σημαίνει ότι οι δικαστικές αρχές θα πρέπει να μελετήσουν την εγκληματική πράξη, και το κάθε άτομο που την πράττει, διαφορετικά. Το ίδιο υποστηρίζει και ο Aggleton.

Η αποκλίνουσα συμπεριφορά σχετίζεται με το έγκλημα; Μερικές πράξεις θεωρούνται ταυτόχρονα αποκλίνουσες και εγκληματικές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ανθρωποκτονία, η οποία ορίζεται παράνομη και αποδοκιμάζεται από τον κόσμο, όπως και ο βιασμός και η βιαιοπραγία. Όμως οι δυο αυτές έννοιες δεν ταυτίζονται, διότι η απόκλιση είναι πιο περιεκτική έννοια από το έγκλημα. Το ποιες πράξεις θα θεωρηθούν ως έγκλημα εξαρτάται από το κατά πόσο μια συμπεριφορά θεωρείται αποκλίνουσα ή γίνεται αποδεκτή, που σημαίνει ξανά ότι το κάθε έγκλημα, η κάθε πράξη, τιμωρούνται διαφορετικά αναλόγως το άτομο που έπραξε με αποκλίνον τρόπο (Σ. Βιδάλη & Ν. Κουλούρης, 2012).

7.2 Ποινικός Κώδικας

Κατά το τέλος του 1834, δημιουργήθηκε ο ποινικός νόμος που υιοθέτησε το σύστημα του Βαυαρικού Ποινικού Νόμου του 1831 και η τελική του έκδοση δημοσιεύθηκε το 1836 (Κ.Κωστής, 1892). Αρχικά, είχε τιμωρητικό χαρακτήρα και έλεγχε αυταρχικά τη δημόσια ζωή του πολίτη.

Έπειτα με τη δημιουργία του νέου Συντάγματος το 1952, έγινε και η ψήφιση των νέων Κωδίκων. Αναλυτικότερα, διαμόρφωσαν το πλαίσιο άσκησης των δικαιωμάτων, προστασίας των ελευθεριών και της έννομης τάξης. Ο νέος ποινικός κώδικας έχει πιο φιλελεύθερες και ρεαλιστικές κατευθύνσεις (Ι. Μανωλεδάκης, 1986).

Κατά βάση, ο Ποινικός κώδικας στηρίχθηκε στο έννομο αγαθό ως αντικείμενο της αξιόποινης προσβολής και της προστασίας του ποινικού δικαίου. Ανάμεσα στις αλλαγές που είχε ο Ποινικός Κώδικας, ήταν και να υπάρχει μέσα στο ποινικό σύστημα ο ορισμός του εγκλήματος (άρθρο 14). Αυτός ο ορισμός του εγκλήματος

έχει σχολιαστεί ως τολμηρός από τον κόσμο αλλά αυτή η πράξη θεωρείται ως μια συμβολική λειτουργία (Ι. Γιαννίδης, 1997). Το νέο νομοθέτημα επηρεάστηκε από τη γερμανική θεωρία σε ό,τι αφορά την έννοια του εγκλήματος και την αντικειμενική αντίληψη του άδικου και της νομικής πλάνης.

Αντί για την ανταπόδοση του εγκλήματος, σύμφωνα με τον Η.Η. Jescheck 1963 (όπως αναφέρει ο Γ.Α.Μαγκάκης, 1986) ο Ποινικός Κώδικας, έδωσε βάση στη γενική και ειδική πρόληψη, στη διάκριση των ποινών και στην εξομοίωση της καταδίκης με αόριστη διάρκεια σε ποινή. Σημαντικό θεωρήθηκε ότι περιλήφθηκε η ελεύθερη βούληση, ο τρόπος ζωής και η προσωπικότητά του δράστη ως κριτήριο για την λήψη της ανάλογης ποινής .

Ο καθηγητής νομικής, Νικόλαος Χωραφάς (1963), υποστήριξε ότι ο ποινικός καταλογισμός είναι νομική αποδοκιμασία του δράστη. Δηλαδή, ότι ο ποινικός καταλογισμός δεν αποτελεί παρά κρίση για το αν ο δράστης κατηύθυνε τη συμπεριφορά του.

Ο συνήθης πολίτης ταυτίζεται ρητά με την κανονικότητα της προσωπικότητάς του, που σύμφωνα με τα λεγόμενα του Ν. Χωραφά (1963), «ήτις καθιστά εφικτήν εις τον μέσον κοινωνικόν άνθρωπον την συμμόρφωσιν προς τα προσταγάς του δικαίου», το οποίο σε νεοελληνική μετάφραση αναφέρεται: στο να επιτραπεί η συμμόρφωση του μέσου κοινωνικού ατόμου με τις αρχές του νόμου.

Στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης το περιεχόμενο της επικινδυνότητας μεταβάλλεται αναλόγως με την ερμηνεία που θα δοθεί στην αντίστοιχη ποινική διάταξη και στον έλεγχο που έχει το δικαστήριο κι έτσι τίθεται ένα ζήτημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία τους από το ποινικό δίκαιο (Στ.Αλεξιάδης, 1986).

Το τρίπτυχο που συγκροτεί το στερεότυπο του «μέσου συνετού ανθρώπου», θεωρούνται τα χρηστά ήθη, η ντροπή και η προσοχή για την αποφυγή της αμέλειας (Ε. Φυτράκης, 2007). Με αρκετές τροποποιήσεις και νομολογιακές κατευθύνσεις, ο Ποινικός Κώδικας του '50 ισχύει μέχρι και σήμερα, όμως το πρότυπο εξακολουθεί να αποτελεί το θεμέλιο της ποινικής καταστολής.

Συγκεκριμένα, για τους ανήλικους, σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα, τα μέτρα που ίσχυαν πριν τον Οκτώβριο του 2003, όπου ψηφίστηκε ο Νόμος 3189/

2003, ήταν τα αναμορφωτικά, τα σωφρονιστικά και τα θεραπευτικά. Μόνο τα αναμορφωτικά μέτρα ήταν διαφορετικά σε σχέση με αυτά που ισχύουν σήμερα. Για αρχή, οι τροποποιήσεις που έγιναν στα αναμορφωτικά μέτρα με τον Νόμο 3189/2003, είχαν σχέση με την επίπληξη του ανηλίκου, την ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς ή κηδεμόνες, την ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου παιδιού σε ειδικούς επιμελητές και την τοποθέτηση του παιδιού σε κατάλληλο ίδρυμα

Αναφορικά με τις βασικές ρυθμίσεις, που έγιναν μετά τον Ν.3189/2003, είναι η κατάργηση της διάκρισης σε «νήπια, παιδιά και εφήβους» και στη θέση αυτή καθορίστηκε το ηλικιακό όριο των ανηλίκων, τον εμπλουτισμό των αναμορφωτικών μέτρων για τη καλύτερη μεταχείριση των ανηλικών παραβατών, τον περιορισμό των περιπτώσεων κατά τις οποίες θα στερηθεί την ελευθερία του ο ανήλικος, την κατάργηση της αοριστίας της ποινής του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα νέων, την δυνατότητα συνδυασμού περισσότερων μη στερητικών της ελευθερίας μέτρων και τη θεσμοθέτηση νέων μέτρων, όπως το να αποζημιωθεί το θύμα, το να προσφέρει κοινωνική εργασία και να φοιτήσει σε σχολές επαγγελματικής κατάρτισης (Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης και Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών,χ.χ.).

8. Νομική Καταστολή

Κατά τον 18^ο αιώνα οι ποινές που έθεταν σε κάποιον ήταν βάνανυες και, κατά κύριο λόγο, σκληρές. Με αυτόν τον τρόπο οι αρχές προσπαθούσαν να παραδειγματίσουν τους πολίτες της κοινωνίας ώστε να μην κάνουν κι αυτοί τα ίδια παραπτώματα.

Όμως, ενώ στην αρχή το κοινό που παρακολουθούσε αυτού του είδους τις τιμωρίες το έβλεπαν σαν ένα είδος διασκέδασης, εν τέλει αυτό που κατάφεραν να κάνουν οι αρχές είναι οι θεατές να νιώθουν λύπη, έπειτα από την παρακολούθηση αυτών των βάνανυσων τιμωριών, για τον κατηγορούμενο και να αντικρίζουν τον λεγόμενο δήμιο με μίσος και αντιπάθεια, εξ ου και ο λόγος που ο ίδιος φορούσε κουκούλα.

Για ακριβώς αυτόν τον λόγο, μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, οι ποινές έγιναν πιο ήπιες αλλά και ο σκοπός της ποινής ήταν να σωφρονιστεί ο κατηγορούμενος και όχι να τιμωρηθεί.

Επίσης, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Ν. Κουλούρη (2009), «Το πρόβλημα της συνεχούς προοδευτικής ανέλιξης των μεθόδων κολασμού αναδεικνύεται σε δυο τουλάχιστον τεμνόμενα επίπεδα.».

Το πρώτο επίπεδο, έχει να κάνει μεταξύ εκείνου που τιμωρεί και εκείνου που τιμωρείται και προϋποθέτει τη σχέση υπεροχής- υποταγής (Ανδρουλάκης 2006). Οι σχέσεις δύναμης είναι το θεμέλιο της ποινής για αυτό και το θέμα ανάγεται στην εμφάνιση του πολιτικού φαινομένου και της εξουσίας (Συλίκος 1991).

Το δεύτερο επίπεδο, σύμφωνα με τον Δασκαλάκης (1981) (όπως αναφέρεται στο Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου 1984) σχετίζεται με τη σχέση συνέχειας ή ασυνέχειας που ορίζει τις μορφές που εμφανίζεται ο ποινικός κολασμός και το πως συνδέονται με τον εξευγενισμό των τιμωρητικών ηθών σταδιακά .

8.1 Νομοθετικές ρυθμίσεις στην Ευρώπη

Στις 10 Φεβρουαρίου του 2005, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Κανονισμού της, αποφάσισε τη γνωμοδότηση με θέμα: Η πρόληψη της παραβατικότητας ανηλίκων, Τρόποι αντιμετώπισης της παραβατικότητας ανηλίκων και ο ρόλος του συστήματος δικαιοσύνης ανηλίκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στη συνέχεια, το ειδικευμένο τμήμα "Απασχόληση, κοινωνικών υποθέσεων και ιθαγένεια", στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών για την πραγματοποίηση του θέματος αυτού, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Φεβρουαρίου του 2006 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Zufiaur Narvaiza.

Έπειτα, κατά την 425η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 15 και 16 Μαρτίου του 2006 (συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 98 ψήφους υπέρ, καμία ψήφο κατά και μία αποχή. Μερικές από αυτές τις αποφάσεις ήταν οι εξής:

- Η νεανική παραβατικότητα είναι επί του παρόντος μια πτυχή του εγκλήματος που προκαλεί αυξανόμενη ανησυχία στις ευρωπαϊκές κοινωνίες και, από τον περασμένο αιώνα, βρίσκεται υπό συνεχή έλεγχο σε διεθνή κλίμακα. Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η συμπεριφορά των νέων συχνά έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο από εκείνη των ενηλίκων, ειδικά εάν είναι αρνητική, ωθώντας έτσι την κοινωνία να λάβει μια ιδιαίτερα αρνητική άποψη για τους νεαρούς παραβάτες. Είναι επίσης χρήσιμο να σημειωθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις τα θύματα της νεανικής παραβατικότητας είναι οι ίδιοι οι νέοι. Κατά συνέπεια, η σημασία που αποδίδει η ευρωπαϊκή κοινωνία στην εγκληματικότητα ανηλίκων σημαίνει ότι πρέπει να βρεθούν αποτελεσματικές απαντήσεις, οι οποίες θα πρέπει να βασίζονται κυρίως σε ένα τριπλό θεμέλιο: πρόληψη, τιμωρητικά-εκπαιδευτικά μέτρα και κοινωνική ένταξη ή επανένταξη ανηλίκων και νέων παραβατών.
- Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η διαμόρφωση μιας κοινής στρατηγικής για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας ανηλίκων πρέπει να συγκαταλέγεται στους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους οποίους δίνεται η μεγαλύτερη προσοχή: όχι μόνο επειδή επηρεάζει έναν ιδιαίτερα ευάλωτο τομέα του πληθυσμού (ανήλικοι και νέοι, που συχνά ανήκουν σε ομάδες που κινδυνεύουν από τον κοινωνικό αποκλεισμό), αλλά επίσης επειδή η λήψη προληπτικών μέτρων για τους σημερινούς νεαρούς παραβάτες σημαίνει όχι μόνο την επιδίωξη της κοινωνικής αποκατάστασής τους, αλλά και την πρόληψη του εγκλήματος των ενηλίκων του αύριο. Παρόλο που υπάρχουν ήδη ορισμένα σχέδια και ευρωπαϊκές πολιτικές που ενδέχεται να έχουν έμμεσο αντίκτυπο στην πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων (η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση που εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου του Νοεμβρίου 1997, η ευρωπαϊκή κοινωνική ατζέντα εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας τον Δεκέμβριο του 2000, το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Νεολαία για την προώθηση της ενεργού ιθαγένειας που εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών του Μαρτίου 2005, κ.λπ.), καθώς και μια σειρά συμφωνιών και ψηφισμάτων που σχετίζονται με τη νεολαία, τα οποία προωθούν επίσης την κανονική διαδικασία ένταξης αυτού του τομέα του πληθυσμού στην κοινωνία, υπάρχει

έλλειψη μέσων και μέτρων που προσανατολίζονται ειδικά στην παραβατικότητα ανηλίκων.

- Δεν είναι απλό καθήκον να αναλυθεί η κατάσταση στις χώρες της ΕΕ, καθώς κάθε χώρα έχει τον δικό της ορισμό της παραβατικότητας ανηλίκων, βάσει διαφορετικών παραγόντων. Για ορισμένες χώρες, η έννοια καλύπτει τη συμπεριφορά ανηλίκων που αντιστοιχεί σε έναν από τους τύπους που περιγράφονται στη νομοθεσία τους ή στον κώδικα ποινικού δικαίου. Σε άλλες χώρες, όπου το σύστημα δικαιοσύνης ανηλίκων βασίζεται σε μοντέλο εκπαίδευσης ή πρόνοιας, το φάσμα των πράξεων που ασκούνται βάσει του συστήματος δικαιοσύνης όταν διαπράττονται από ανηλίκους επεκτείνεται ώστε να περιλαμβάνει πράξεις οι οποίες, εάν διαπράττονται από ενήλικα, θα ευθύνονται μόνο σε διαδικασίες μέσω διοικητικών ή αστικών διαύλων, ή δεν θα οδηγούσε καν σε δίωξη. Επιπλέον, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των συστημάτων τιμωρίας, καθώς ορισμένες χώρες έχουν θεσπίσει νόμους σχετικά με τις τιμωρίες για νεαρούς παραβάτες που περιλαμβάνουν ένα ειδικό σύστημα τιμωρίας και άλλες εφαρμόζουν τις ίδιες ποινές σε ανηλίκους με τους ενήλικες, ενώ προβλέπουν ορισμένες περιορισμένες και μειωμένες ποινές. Εκτός από αυτό, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ηλικιών της νεανικής εγκληματικής ευθύνης: αν και υπάρχει μεγαλύτερη συμφωνία για το ανώτατο όριο ηλικίας (18, αν και μπορεί να αυξηθεί σε 21 σε ορισμένες χώρες της διεύρυνσης), τα κατώτατα όρια ηλικίας ποικίλλουν σημαντικά από την ηλικία 7 έως 16.
- Λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς που δημιουργούνται από τέτοιες διαφορές, πρέπει να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με τα συγκριτικά στατιστικά στοιχεία των κρατών μελών της ΕΕ, η εγκληματικότητα ανηλίκων αντιπροσωπεύει κατά μέσο όρο το 15% του συνόλου του εγκλήματος, αν και μπορεί να αυξηθεί στο 22% σε ορισμένες χώρες. Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να σημειωθεί ότι το λεγόμενο «μη καταγεγραμμένο» ποσοστό εγκληματικότητας (το ποσοστό ή ο αριθμός των αδικημάτων που δεν κοινοποιούνται στις επίσημες αρχές κοινωνικού ελέγχου, δηλαδή την αστυνομία και τα δικαστήρια) συνίστανται κυρίως σε εγκλήματα που διαπράττονται από ανηλίκους. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι τα αδικήματα

γενικά δεν είναι σοβαρά και επειδή τα θύματα είναι συχνά ανήλικα και είναι λιγότερο πιθανό να επικοινωνήσουν με τις αρμόδιες αρχές.

Χωρίς να επιθυμούν να μειώσουν με κανέναν τρόπο τη σημασία της εξέτασης των αιτιών της νεανικής παραβατικότητας ή την ανάγκη για λεπτομερή εξέταση των πολιτικών πρόληψης, ο κύριος στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι να αναλύσει την κατάσταση των ανηλίκων, οι οποίοι, λόγω της συμπεριφοράς τους, που παραβιάζει το ποινικό δίκαιο, υπόκεινται στα διάφορα συστήματα δικαιοσύνης ανηλίκων και τους διαθέσιμους μηχανισμούς παρέμβασης για την προστασία, την επανεκπαίδευση και την επανένταξή τους στην κοινωνία, με σκοπό την πρόληψη της υποτροπής συμπεριφοράς («Official Journal of the European Union», 2006.).

Πιο συγκεκριμένα για τις Ευρωπαϊκές χώρες, σύμφωνα με τους ποινικούς τους κώδικες :

Στην Αρμενία, τα άτομα ηλικίας 16 ετών και άνω μπορεί να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα για όλα τα εγκλήματα και τα παιδιά ηλικίας 14 ετών και άνω μπορεί να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα για συγκεκριμένα αδικήματα [Ποινικός κώδικας, άρθρο 24 παράγραφοι 1 και 2].

Στην Αυστρία, κανένα άτομο που ήταν κάτω των 14 ετών τη στιγμή που διέπραξε αδίκημα δεν μπορεί να τιμωρηθεί. Ένα άτομο ηλικίας 14 ή 15 ετών δεν μπορεί να υπόκειται σε ποινικές κυρώσεις όταν το παράπτωμα του δεν είναι «σοβαρό» και όταν η εφαρμογή της δικαιοσύνης ανηλίκων δεν είναι απαραίτητη για την αποτροπή νέων από εγκληματικές πράξεις (Νόμος για το δικαστήριο νεολαίας).

Στη Λευκορωσία, τα παιδιά μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα για όλα τα αδικήματα από την ηλικία των 16 ετών και για μεγάλο αριθμό συγκεκριμένων αδικημάτων από την ηλικία των 14 ετών. Αν και τα αδικήματα για τα οποία ισχύει χαμηλότερη ελάχιστη ηλικία ποινικής ευθύνης είναι γενικά βίαια στη φύση, αδικήματα όπως χουλιγκανισμός και κλοπή περιλαμβάνονται επίσης [Ποινικός κώδικας, άρθρο 27].

Στο Βέλγιο, τα παιδιά μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα από την ηλικία των 12 ετών (Cipriani,χ. χ. :191).

Στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, άτομα κάτω των 14 ετών τη στιγμή που διαπράχθηκε αδίκημα δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα [Ποινικός κώδικας, άρθρο 8].

Στη Κροατία, κανένα άτομο δεν μπορεί να δικαστεί για αδίκημα που έχει διαπραχθεί σε ηλικία κάτω των 14 ετών και οποιαδήποτε υπόθεση που αφορά άτομο κάτω από αυτήν την ηλικία πρέπει να αντιμετωπιστεί από το Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας (Ποινικός Κώδικας, Άρθρο 10).

Στην Κύπρο, τα παιδιά κάτω των 14 ετών δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα [Νόμος περί ποινικού κώδικα, 2006]. Αυτό τροποποιήθηκε σύμφωνα με την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, μαζί με τις συμπερασματικές Παρατηρήσεις σχετικά με τις συνδυασμένες τρίτες και τέταρτες εκθέσεις της Κύπρου .

Στην Τσεχική Δημοκρατία, κανένα άτομο που ήταν κάτω των 15 ετών τη στιγμή που φέρεται να έχει διαπράξει αδίκημα δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο [Ποινικός κώδικας, διάταξη 11].

Στη Δανία, κανείς δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνος για μια ενέργεια που έχει διαπραχθεί σε ηλικία κάτω των 15 ετών. Η ηλικία αυτή μειώθηκε σε 14 τον Ιούλιο του 2010, αλλά στη συνέχεια αυξήθηκε σε 15 τον Μάρτιο του 2012 (Ποινικός Κώδικας, Ενότητα 15) Ο Κώδικας, όμως, έχει τροποποιηθεί από τότε που δημιουργήθηκε αυτή η μετάφραση.

Στην Εσθονία, ένα παιδί κάτω των 14 ετών τη στιγμή που φέρεται να έχει διαπράξει εγκληματική πράξη δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο. Ωστόσο, παιδιά ηλικίας επτά ετών και άνω που διαπράττουν παράνομες πράξεις ενδέχεται να υπόκεινται σε κυρώσεις βάσει του νόμου για τις κυρώσεις ανηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της δέσμευσης σε «ίδρυμα νεαρών παραβατών» (Ποινικός Κώδικας, Τμήμα 33, 1998).

Στην Φινλανδία, τα παιδιά κάτω των 15 ετών δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα για οποιοδήποτε αδίκημα. Τα μέτρα που μπορούν να εφαρμοστούν σε παιδιά κάτω των 15 ετών περιλαμβάνονται στον Νόμο για την Παιδική Πρόνοια.

Τα δικαστήρια έχουν την εξουσία να παραιτηθούν από την τιμωρία για αδίκημα που διαπράχθηκε από άτομο κάτω των 18 ετών, όπου «η πράξη θεωρείται ότι οφείλεται στην απροσεξία ή την ακαταλληλότητά του και όχι από την αδιαφορία για τις απαγορεύσεις και τις εντολές του νόμου» (Ποινικός κώδικας στην Φινλανδία).

Στη Γαλλία, άτομα κάτω των 18 ετών, θεωρούνται «ικανά να καταλάβουν τι κάνουν», άρα είναι ποινικά υπεύθυνα για τις κακουργίες, κακομεταχείριση ή μικροαδικήματα για τα οποία έχουν κριθεί ένοχοι και ενδέχεται να υπόκεινται σε μέτρα προστασίας, βοήθειας, εποπτείας και εκπαίδευσης σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από συγκεκριμένη νομοθεσία. Δεν υπάρχει απόλυτο ελάχιστο όριο ηλικίας κατά το οποίο τα παιδιά καθίστανται ικανά να θεωρηθούν εγκληματικά υπεύθυνα, αλλά ένα παιδί συνήθως θεωρείται ότι έχει «διάκριση» μεταξύ των ηλικιών 8 και 10. Τα παιδιά ηλικίας 13 έως 18 ετών μπορούν να τιμωρηθούν ποινικά, συμπεριλαμβανομένων των ποινών φυλάκισης και παιδιών ηλικίας 16 έως 18 ετών σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να υποστούν ποινές ενηλίκων (Ποινικός Κώδικας, 2008).

Στη Γεωργία, κανένα άτομο κάτω των 14 ετών τη στιγμή που διαπράχθηκε ένα αδίκημα δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο. Το κράτος μείωσε την ελάχιστη ηλικία σε 12 το 2008, αλλά έκτοτε το επανέφερε στα 14 (Ποινικός κώδικας, άρθρο 80 παράγραφος 1) .

Στη Γερμανία, κανένας που ήταν μικρότερος των 14 ετών τη στιγμή που διαπράχθηκε ένα εικαζόμενο αδίκημα δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνος. (Ποινικός Κώδικας, Ενότητα 19) . Τα παιδιά ηλικίας 14 έως 18 ετών μπορούν να φέρουν ποινική ευθύνη όταν, κατά τη στιγμή της παράβασης, ήταν αρκετά ώριμος για να δει την αδικία της πράξης και να ενεργήσει βάσει αυτής της γνώσης, σύμφωνα με τον Νόμο για τα δικαστήρια των ανηλίκων .

Στην Ελλάδα, τα παιδιά ηλικίας μεταξύ 8 και 13 ετών δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα για ένα αδίκημα και μπορούν να υπόκεινται μόνο σε εκπαιδευτικά ή θεραπευτικά μέτρα για τη διάπραξη πράξεων που θα ήταν ποινικά αδικήματα για ένα ηλικιωμένο άτομο. Τα παιδιά ηλικίας 13 έως 15 κατά τη στιγμή της διάπραξης εγκληματικής πράξης μπορούν να υπόκεινται μόνο σε διορθωτικά ή θεραπευτικά μέτρα και ένα παιδί ηλικίας 15 έως 18 ετών μπορεί να καταδικαστεί σε

ποινές, συμπεριλαμβανομένης της στέρησης της ελευθερίας, όπως αναφέρει και ο Ποινικός κώδικας, στα άρθρα 126 και 127 .

Στην Ουγγαρία, οι άνθρωποι μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνοι για κάθε αδίκημα που διαπράχθηκε από την ηλικία των 14 ετών και από την ηλικία των 12 ετών για ανθρωποκτονία, εθελοντική ανθρωποκτονία, μπαταρία, ληστεία και λεηλασίες, υπό την προϋπόθεση ότι το παιδί είχε την ικανότητα να κατανοήσει τη φύση και τις συνέπειες του ή η πράξη της (Ποινικός Κώδικας, Τμήμα 16) .

Στην Ισλανδία, κανένα άτομο δεν μπορεί να τιμωρηθεί για αδίκημα που διαπράχθηκε ενώ είναι κάτω των 15 ετών (Ποινικός κώδικας, άρθρο 140).

Ενώ στην Ιρλανδία, τα άτομα κάτω των 12 ετών δεν μπορούν γενικά να θεωρηθούν υπεύθυνα για οποιοδήποτε αδίκημα, αλλά τα παιδιά ηλικίας 10 ή 11 ετών μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνοι για δολοφονία, ανθρωποκτονία, βιασμό, βιασμό σύμφωνα με το άρθρο 4 του νόμου περί ποινικού νόμου (βιασμός) 1990 ή επιδεινωμένη σεξουαλική επίθεση. Όταν ένα παιδί κάτω των 14 ετών κατηγορείται για ποινικό αδίκημα, δεν μπορεί να κινηθεί περαιτέρω διαδικασία χωρίς τη συγκατάθεση του Διευθυντή Δημόσιων Εισαγγελιών (Παιδικός νόμος, 2001) .

Στην Ιταλία, τα παιδιά κάτω των 14 ετών δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα για οποιοδήποτε αδίκημα και τα άτομα ηλικίας 14 έως 17 ετών (συμπεριλαμβανομένου) μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα μόνο όταν έχουν κριθεί ικανά να σχηματίσουν την απαραίτητη ποινική πρόθεση σε σχέση με το συγκεκριμένο αδίκημα όπως αναγράφεται και στον Ποινικό κώδικά τους στα άρθρα 97 και 98 .

Στη Λετονία, στον Ποινικό κώδικά τους αναφέρει, πως ένα άτομο δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο για αδίκημα που φέρεται να έχει διαπραχθεί σε ηλικία κάτω των 14 ετών.

Στο Λιχτενστάιν, άτομα κάτω των 14 ετών τη στιγμή που διαπράχθηκε αδίκημα δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα (Juvenile Court Act, 1998) .

Ο Ποινικός κώδικας, στο άρθρο 13 παράγραφοι 1 και 2 της Λιθουανίας, γενικά, ένα άτομο μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για έγκλημα ή παράπτωμα εάν έχει

συμπληρώσει την ηλικία των 16 ετών. Τα άτομα ηλικίας 14 ετών και άνω μπορούν να θεωρηθούν ένοχα για ορισμένα συγκεκριμένα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 13 παράγραφος 2 του ποινικού Κώδικας. Αυτά τα αδικήματα περιλαμβάνουν δολοφονία, σοβαρή βλάβη στην υγεία βιασμός; σεξουαλική παρενόχληση κλοπή; ληστεία; εκβιασμός περιουσίας · καταστροφή ή καταστροφή περιουσίας · κατάσχεση πυροβόλου όπλου, πυρομαχικών, εκρηκτικών ή εκρηκτικών υλικών · κλοπή, εκβιασμός ή άλλη παράνομη κατάσχεση ναρκωτικών ή ψυχοτρόπων ουσιών · ζημιά σε οχήματα ή δρόμους και εγκαταστάσεις τους .

Στο Λουξεμβούργο, ο νόμος για την προστασία των παιδιών (Νόμος της 10ης Αυγούστου 1992 για την προστασία των νέων, άρθρα 1 και 2) προβλέπει ότι γενικά τα άτομα κάτω των 18 ετών πρέπει να αντιμετωπίζονται από τα δικαστήρια νέων, όπου τα μέτρα που λαμβάνονται στοχεύουν στην προστασία, τη φροντίδα, τη θεραπεία και την εκπαίδευση (Νόμος της 10ης Αυγούστου 1992 για την προστασία των νέων, άρθρα 1 και 2) . Ωστόσο, τα παιδιά μπορούν να προσαχθούν στα δικαστήρια ενηλίκων και να υπόκεινται σε ποινές ενηλίκων από την ηλικία των 16 ετών. Επιπλέον, οι εξουσίες του Δικαστηρίου Νεολαίας είναι σε ορισμένες περιπτώσεις ποινικού ή διορθωτικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένης της στέρησης της ελευθερίας γενικά και του αποκλειστικού περιορισμού έως 10 ημέρες. Δεν υπάρχει κατώτερο όριο ηλικίας για αυτά τα μέτρα (Νόμος της 10ης Αυγούστου, 1992; Μια Παγκόσμια Προοπτική, 2009) .

Όπως έχει νομοθετηθεί, με τον Ποινικό κώδικα στο άρθρο 35 παράγραφος 1 κι όπως τροποποιήθηκε το 2014, στη Μάλτα, τα παιδιά κάτω των 14 ετών δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα .

Στη Μολδαβία, τα παιδιά μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα για όλα τα αδικήματα που διαπράχθηκαν από την ηλικία των 16 και μετά και για συγκεκριμένα αδικήματα από την ηλικία των 14 ετών (Ποινικός κώδικας, άρθρο 21 παράγραφοι 1 και 2).

Στο Μονακό, κανένα άτομο δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο για αδίκημα που διαπράχθηκε κάτω των 13 ετών .

Στην Ολλανδία, τα παιδιά μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα για αδικήματα που διαπράχθηκαν από την ηλικία των 12 ετών (Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Ενότητα 486) .

Στη Νορβηγία, κανένα άτομο δεν μπορεί να τιμωρηθεί για αδίκημα που διαπράχθηκε κάτω των 15 ετών, σύμφωνα με τον Γενικό Αστικό Ποινικό Κώδικα, στο Τμήμα 46.

Στη Πολωνία, κάθε άτομο ηλικίας 17 ετών και άνω υπόκειται σε δίκη για ποινικό αδίκημα σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα. Για αδικήματα, που αναφέρονται ειδικά στο άρθρο 10, (2) παιδιά μπορούν να δοκιμαστούν από την ηλικία των 15 ετών (Ποινικός Κώδικας, Άρθρο 10).

Στη Πορτογαλία, τα άτομα κάτω των 16 ετών δεν μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα. Άτομα ηλικίας μεταξύ 12 και 16 ετών μπορούν να υπόκεινται σε κυρώσεις βάσει του νόμου περί κηδεμονίας και εκπαίδευσης, ο οποίος επιτρέπει την κράτηση παιδιών σε κλειστά εκπαιδευτικά κέντρα (Ποινικός κώδικας, άρθρο 19 , Lei Tutelar Educativa 1999 (νόμος περί κηδεμονίας και εκπαίδευσης), άρθρα 1 και 4) .

Στη Ρουμανία, κανείς κάτω των 14 ετών δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνος. Ένα παιδί ηλικίας 14 έως 16 ετών μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο μόνο όταν μπορεί να αποδειχθεί ότι είχε «διάκριση». Τα παιδιά άνω των 16 ετών θεωρούνται ποινικά υπεύθυνα «στο πλαίσιο του συστήματος κυρώσεων που επιβάλλονται σε ανηλίκους» (Ποινικός κώδικας, άρθρο 113 παράγραφοι 1 – 3) .

Στη Ρωσική Ομοσπονδία, ένα παιδί μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο για οποιοδήποτε αδίκημα διαπράχθηκε από την ηλικία των 16 ετών. Ένα άτομο ηλικίας 14 ετών και άνω μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο για ορισμένα αδικήματα που αναφέρονται ειδικά στο άρθρο 20 παράγραφος 2 του Ποινικού Κώδικα (Ποινικός κώδικας, άρθρο 20 παράγραφοι 1 και 2).

Στο Σαν Μαρίνο, κανένα άτομο κάτω των 12 ετών δεν μπορεί να κατηγορηθεί για ποινικό αδίκημα (Ποινικός κώδικας, άρθρο 10).

Στη Σερβία, κανένα άτομο δεν μπορεί να υποβληθεί σε ποινικές κυρώσεις για αδίκημα που διαπράχθηκε όταν είναι κάτω των 14 ετών (Νόμος για τους νεαρούς

εγκληματίες και εγκληματική προστασία των ανηλίκων, άρθρο 2 · Ποινικός Κώδικας, άρθρο 4 παράγραφος 3).

Στη Σλοβακία, κάθε άτομο κάτω των 14 ετών όταν διαπράττει ποια θα ήταν διαφορετικά ποινικό αδίκημα δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο. Κανείς δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνος για σεξουαλική κακοποίηση εάν δεν έχει συμπληρώσει την ηλικία των 15 ετών (Ποινικός Κώδικας, Τμήμα 22 (1) και (2)) .

Στη Σλοβενία, τα παιδιά κάτω των 14 ετών δεν μπορούν να καταδικαστούν σε ποινικές κυρώσεις. Τα παιδιά κάτω των 14 ετών ποινικής ευθύνης μπορούν, ωστόσο, να δεσμευτούν σε ανήλικα ιδρύματα ισοδύναμα με αυτά που χρησιμοποιούνται για μεγαλύτερα παιδιά που έρχονται σε αντίθεση με το νόμο (Ποινικός κώδικας, άρθρο 71, 2004) .

Στην Ισπανία, κανένα παιδί δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο για μια πράξη που έχει διαπραχθεί σε ηλικία κάτω των 14 ετών, αλλά τα μικρότερα παιδιά που εκτελούν κάτι διαφορετικό θα ήταν εγκληματική πράξη μπορούν να υπόκεινται σε μέτρα προστασίας (Οργανικός νόμος 5/2000 της 12ης Ιανουαρίου, σχετικά με την ποινική ευθύνη των ανηλίκων, άρθρα 1 παράγραφος 1 και 3) .

Στη Σουηδία, σύμφωνα με τον Ποινικό κώδικα, μέχρι που τροποποιήθηκε ξανά, κανένα άτομο δεν μπορεί να επιβληθεί ποινική κύρωση για αδίκημα που διαπράχθηκε ενώ είναι κάτω των 15 ετών.

Στην Ελβετία, κανένα άτομο δεν μπορεί να υπόκειται σε ποινικές κυρώσεις για πράξεις που διαπράχθηκαν σε ηλικία κάτω των 10 ετών, σύμφωνα με το Ομοσπονδιακό δίκαιο που διέπει το ποινικό καθεστώς των ανηλίκων το 2003, στο άρθρο 3 παράγραφος 1.

Στην Ουκρανία, γενικά, κάθε άτομο που διαπράττει ποινικό αδίκημα από την ηλικία των 16 ετών, μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο. Τα άτομα που έχουν διαπράξει ορισμένα αδικήματα που αναφέρονται συγκεκριμένα μπορούν να θεωρηθούν ποινικά υπεύθυνα από την ηλικία των 14 ετών. Αυτά τα αδικήματα είναι σε μεγάλο βαθμό βίαιο χαρακτήρα, αλλά περιλαμβάνουν και ορισμένα αδικήματα ιδιοκτησίας (Ποινικός κώδικας, άρθρο 22 παράγραφοι 1 και 2) .

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, συγκεκριμένα:

Στην Αγγλία και στην Ουαλία, τα παιδιά μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνα για ποινικά αδικήματα από την ηλικία των 10 ετών (Νόμος για τα παιδιά και τους νέους, 1933) .

Στη Βόρεια Ιρλανδία, κανένα παιδί κάτω των 10 ετών δεν μπορεί να κριθεί ένοχο για ποινικό αδίκημα (Ποινική Δικαιοσύνη για τα παιδιά , 1998).

Σύμφωνα με τους The Herald Scotland (2013) (όπως αναφέρεται στο CRIN Child Rights International Network, 2019) στη Σκωτία, κανένα παιδί κάτω των οκτώ ετών δεν μπορεί να θεωρηθεί ένοχο για ποινικό αδίκημα, αλλά κανένα άτομο κάτω των 12 ετών δεν μπορεί να διωχθεί για αδίκημα και ένα άτομο ηλικίας 12 ετών και άνω δεν μπορεί να διωχθεί για αδίκημα που διαπράχθηκε ενώ είναι κάτω από την ηλικία 12 (Νόμος περί ποινικής δικονομίας στη Σκωτία). Το χάσμα μεταξύ της ελάχιστης ηλικίας δίωξης και της ελάχιστης ηλικίας ποινικής ευθύνης σημαίνει ότι ποινικά αδικήματα που διαπράχθηκαν μεταξύ των 8 και 12 ετών μπορούν να περιληφθούν στο ποινικό μητρώο ενός παιδιού, αν και δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί δίωξη. Από τον Ιούλιο του 2013, η κυβέρνηση της Σκωτίας δήλωσε ότι « θα εξετάσει τις εκκλήσεις για αύξηση της ελάχιστης ηλικίας ποινικής ευθύνης».

8.2 Νομοθετικές ρυθμίσεις στην Αμερική

Το United States Department of Justice αναφέρει, ότι οι νεαροί παραβάτες παρουσίασαν ιστορικά ειδικά προβλήματα για το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Η ιδέα ότι οι ανήλικοι που παραβιάζουν το νόμο θα πρέπει να αντιμετωπίζονται διαφορετικά από τους ενήλικες παραβάτες, προήλθε από τα τέλη του 19ου αιώνα, όταν το Σικάγο ίδρυσε ένα ξεχωριστό δικαστήριο ανηλίκων και άρχισε να χρησιμοποιεί το δόγμα του κοινού νόμου των *parens patriae* για την προστασία των παιδιών από τον εαυτό τους και τους γονείς τους (James O. Finckenaue, 1984). Μέσα σε είκοσι πέντε χρόνια από την έγκριση του νόμου για τα δικαστήρια ανηλίκων

του Ιλλινόις το 1899, όλα εκτός από δύο κράτη είχαν ιδρύσει ειδικά δικαστήρια για τα παιδιά.

Μια στρατηγική καταστολής της έντονης επιβολής του νόμου για την αντιμετώπιση συμμοριών εμφανίστηκε στη δεκαετία του 1980. Αυτό περιλάμβανε τον εντοπισμό μελών συμμοριών, τη διαχείριση ειδικών υποθέσεων, την αύξηση της επιβολής του νόμου, την αύξηση της φυλάκισης και την καλύτερη σύνδεση μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου. Η πρωταρχική αποστολή εισαγγελέων παραβατών συμμορίας είναι η επιτυχής δίωξη, καταδίκη και φυλάκιση. Πιστεύεται ότι οι αυξημένες ποινές φυλάκισης έχουν μειώσει το βίαιο έγκλημα δέκα έως δεκαπέντε τοις εκατό με την απομόνωση των παραβατών από την κοινότητα και την αποθάρρυνση άλλων από τη διάπραξη εγκλημάτων.

Έμφαση δόθηκε στη δίωξη των πιο σοβαρών παραβατών συμμοριών. Ο ρυθμός καταδίκης και φυλάκισης έχει αυξηθεί. Οι ειδικές ομάδες που αποτελούνται από ειδικά εκπαιδευμένους τοπικούς, πολιτειακούς και ομοσπονδιακούς υπαλλήλους επιβολής του νόμου, που συνεργάζονται με εισαγγελείς που εμπλέκονται νωρίς στις έρευνες σε κάθετη προσέγγιση δίωξης, έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές στη μείωση της βίας των συμμοριών.

Οι προσπάθειες που αποδεικνύονται αποτελεσματικές για την αποτροπή της βίας των νέων περιλαμβάνουν την οργάνωση της κοινότητας, την ανταλλαγή πληροφοριών, τις εκστρατείες παρακολούθησης της κοινότητας και του γκράφιτι, τη συνεργασία με υπηρεσίες κοινωνικής υπηρεσίας και προγράμματα συμβουλευτικής, καθώς και προγράμματα σχολικής διδασκαλίας και ευκαιριών εργασίας. (Irving A. Spergel & G. D. Curry, 1993).

Μια ζωτική ανάγκη για την πρόληψη της παράνομης συμπεριφοράς περιλαμβάνει την ενίσχυση της οικογένειας στην πρωταρχική ευθύνη της για την ενστάλαξη ηθικών αξιών και την παροχή καθοδήγησης και υποστήριξης στα παιδιά.

Είναι σημαντικό να υποστηριχθούν οι βασικοί κοινωνικοί θεσμοί, όπως τα σχολεία, οι εκκλησίες και οι κοινοτικοί οργανισμοί στους ρόλους τους για την ανάπτυξη ικανών, ώριμων και υπεύθυνων νέων.

Οι εισαγγελείς, καθώς και οι δικηγόροι υπεράσπισης, πρέπει να δωρίσουν το χρόνο και τις προσπάθειές τους, όποτε είναι δυνατόν, για να υποστηρίξουν τα κοινοτικά προγράμματα που έχουν σχεδιαστεί για να αποτρέψουν τους νέους από την εγκληματική εμπλοκή (The United States Department of Justice, 2020).

9. Πρόληψη Φαινομένου

Καταρχάς, η εγκληματικότητα των νέων είναι ένα φαινόμενο που θορυβεί ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό του γονεϊκού πληθυσμού αλλά και άτομα που δεν συγκαταλέγονται σε αυτήν την ομάδα. Ορισμένοι ανησυχούν μήπως χρειάζεται να κάνουν κάτι, για να αποτρέψουν το παιδί τους να προβεί σε κάποια παραβατική συμπεριφορά, κι άλλοι δρουν με αρκετά αγχωτικό τρόπο προς τα παιδιά τους, παραδείγματος χάριν, να είναι υπερπροστατευτικοί με το καθετί που θα κάνει το παιδί τους και με το ποιους συναναστρέφεται.

Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων οργάνωσε κάποιες διοικητικές δομές, που κεντρικό τους θέμα είναι τα ζητήματα που σχετίζονται με την εγκληματικότητα των νέων, τα οποία αναφέρονται στο ΠΔ 96/2017 «Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» (ΦΕΚ Α' 136/11-9-2017).

Η οργάνωση και η λειτουργία των σωφρονιστικών ιδρυμάτων και των υπηρεσιών επιμελητών ανηλίκων είναι έργο της γενικής γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής του Υπουργείου δικαιοσύνης, διαφάνειας και ανθρώπινων δικαιωμάτων. Σε αυτό τον τομέα η Γενική Γραμματεία σχεδιάζει, επεξεργάζεται και εισηγείται τις δράσεις και τα απαιτούμενα μέτρα (άρθρο 17 παρ. 1 του ΠΔ 96/2017) . Επίσης, υπάρχουν κι άλλες οργανώσεις και διευθύνσεις που αφορούν την λειτουργία της διαχείρισης της εγκληματικότητας.

Βασικό κομμάτι της πρόληψης της εγκληματικότητας των ανηλίκων θεωρείται η δέσμη μέτρων αναφορικά με αυτήν. Πιο συγκεκριμένα, να προβλεφθεί ικανό θεσμικό πλαίσιο που να ορίζει την ενασχόληση των επίσημων φορέων με τις αρμοδιότητές τους και με το ζήτημά τους και τον συντονισμό των υπηρεσιών που είναι αρμόδιες για αυτό.

Στην Ελλάδα, το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει σήμερα αφορά την πρόληψη της εγκληματικότητας των ανηλίκων και για αυτό και υπάρχουν και κάποια νομοθετήματα. Αυτά τα νομοθετήματα αφορούν τις διατάξεις στη δομή και στις δράσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τις διατάξεις που σχετίζονται με τη δομή και τις δράσεις της Ελληνικής Αστυνομίας και

την τοπική αυτοδιοίκηση, τούτέστιν, τα τοπικά συμβούλια πρόληψης της Εγκληματικότητας (Χ. Δημόπουλος & Κ. Κοσμάτος, 2017).

Η κοινωνία θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα άτομα, και πιο συγκεκριμένα τους ανηλίκους, που το κοινωνικό τους περιβάλλον δεν θεωρείται κατάλληλο για την διαβίωσή τους, διότι αυτό μπορεί να παροτρύνει το παιδί σε μια αποκλίνουσα πράξη. Το σχολείο και ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να τους απασχολεί η συμπεριφορά των παιδιών μέσα στην τάξη και στον προαύλιο χώρο λόγω του ότι μπορεί να υπάρχουν ενδείξεις, σημάδια αποκλίνουσας συμπεριφοράς.

Τέλος, χρειάζεται να αναφερθεί ότι και τα μαθήματα του σχολείου εκτός από γνώσεις θα πρέπει να προσφέρουν και πρότυπα θετικά προς την σωστή διαπαιδαγώγηση του ανηλίκου.

9.1 Τρόποι αντιμετώπισης

Βασικός παράγοντας, για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, θεωρείται πως είναι το οικογενειακό περιβάλλον και παίζει σημαντικό ρόλο για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των νέων.

Από την γέννηση του, το παιδί δέχεται εφόδια, γνώσεις και συμπεριφορές από την οικογένειά του. Οι γονείς είναι τα πρώτα άτομα που πρέπει να διδάξουν στο παιδί το τι θεωρείται σωστό και τί όχι. Καλώς ή κακώς, οι γονείς αποτελούν πρότυπο για τα παιδιά μέχρι και κάποια συγκεκριμένη ηλικία. Που σημαίνει, μέχρι την ηλικία των 6 ετών τα παιδιά διαμορφώνουν σε αρχικό στάδιο τον χαρακτήρα τους και μεγάλη ευθύνη έχει ο γονέας διότι τις περισσότερες συμπεριφορές του, τις διοχετεύει στο παιδί.

Επομένως, η ικανότητα των γονέων να αντιμετωπίζουν θετικά και με αισιοδοξία τη ζωή, η αποχή από την χρήση ουσιών, βίαιων συμπεριφορών και η διαχείριση δύσκολων καταστάσεων με λειτουργικό τρόπο, καθιστά τους ίδιους πολύ ισχυρά θετικά πρότυπα (Herbert, 1997).

Δεύτερον, άλλος ένας τρόπος που θα μπορούσε το κράτος να αντιμετωπίσει την εγκληματικότητα των νέων, είναι να παρακινήσει τα ΜΜΕ και τα σχολεία να αναδεικνύουν συχνότερα τις ανθρωπιστικές αξίες, που σημαίνει να δοθεί πιο

αναλυτικά η αξία του ανθρώπου και να φανεί η υποχρέωση και τα δικαιώματα που έχει ένα άτομο στην κοινωνία, με άλλα λόγια, να κατανοηθεί η ατομική ευθύνη που έχει ο κάθε ανήλικος. Σημαντικό θα θεωρηθεί και να μπορέσουν να αναδείξουν την αξία του διαλόγου για να επιλυθούν κάποια προβλήματα που μπορεί να προκύψουν μεταξύ των ανηλίκων, αντί να μεταβούν στη χρήση βίας.

Τρίτον, το να παρέχει, η κοινωνία, θετικά πρότυπα στους ανήλικους, να ληφθεί η παρουσία της κατάκρισης της βίας, στις ταινίες που προβάλλονται μέσω του κινηματογράφου ή της τηλεόρασης, και να ληφθούν υγιή πρότυπα συμπεριφοράς, ώστε να υπάρξει η διαφοροποίηση της συμπεριφοράς που μπορεί να μιμηθούν και να ηρωοποιήσουν οι ανήλικοι.

Τέλος, με το να διασφαλιστούν διάφοροι τρόποι έκφρασης και εκτόνωσης για τους νέους, θα μπορέσει και η παραβατικότητά τους να μειωθεί. Με άλλα λόγια, να υπάρχει κάποιος χώρος στο σχολείο που θα μπορούν οι ανήλικοι να αθλούνται ή να καλλιτεχνούν, ώστε να εκτονώνουν κάποια άσχημα- αρνητικά συναισθήματα που μπορεί να έχουν φυλάξει μέσα τους, λόγω των διαφόρων καταστάσεων που τους έχουν συμβεί. Με αυτόν τον τρόπο, οι ανήλικοι θα εκτονώνονται δημιουργικά και αποτελεσματικά και θα έχουν ως στόχο και ως κίνητρο τις επιβραβεύσεις που θα υπάρξουν στα τουρνουά ή στους διαγωνισμούς που θα αγωνιστούν και θα συμμετάσχουν.

9.2 Θεραπευτικά μέτρα

Υπάρχουν κάποια θεραπευτικά μέτρα που θα πρέπει να τηρούνται και που θα οριστούν από το δικαστήριο για την ηθική ανάπτυξη του παιδιού. Ο ανήλικος, οφείλει να παρακολουθήσει ένα θεραπευτικό συμβουλευτικό πρόγραμμα. Τέλος, αναλόγως της ανάθεσης της επιμέλειάς του, είτε αυτή είναι στους γονείς του, ή στους επιτρόπους του, είτε στην ανάδοχη οικογένεια, ή και στην ανάθεση επιμέλειάς του σε επιμελητές ανηλίκων, ή σε προστατευτικές εταιρίες, θα ορισθεί από το δικαστήριο η παραπομπή του ανηλίκου σε ανάλογο θεραπευτικό ή άλλο κατάλληλο κατάστημα.

Συμπληρωματικά, για την επιλογή του κατάλληλου θεραπευτικού μέτρου που θα επιβάλλουν στον ανήλικο, υπάρχουν κάποια βασικά κριτήρια υπό το πρίσμα της θεραπευτικής προσέγγισης του ανηλίκου.

Αυτά είναι, η αρχή της αναγκαιότητας, το πόσο αναγκαίο, δηλαδή, είναι για κάποιο παιδί να το παραπέμψουν σε κάποιο θεραπευτικό κατάστημα, αναλόγως με την ψυχική του υγεία. Η αρχή της επικουρικότητας, στην οποία μια κεντρική εξουσία, που σε αυτήν την περίπτωση είναι το δικαστήριο, έχει επικουρικό ρόλο και θα εκτελέσει αυτές τις πράξεις που δεν μπορούν να εκτελεστούν σε τοπικό επίπεδο. Και η αρχή της αναλογικότητας, όπου ο δικαστής εξετάζει την αναλογικότητα και χρησιμοποιεί κάποια κριτήρια που έχει επιλέξει για να επιτρέψουν την αξιολόγηση της αναλογικότητας των νομοθετικών μέτρων, που σημαίνει, τα κριτήρια να είναι έτσι δοσμένα ώστε να φαίνεται η αναγκαιότητα και η αντιπαραβολή μέσου και σκοπού.

Όπως αναφέρει και το Άρθρο 25 του συντάγματος, «οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά, πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα, είτε από τον νόμο, εφόσον μπορεί να υπάρξει επιφύλαξη υπέρ του νόμου και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας».

Τα θεραπευτικά μέτρα που προαναφέρθηκαν, δεν μπορούν να επιβληθούν αν η πράξη που τέλεσε το παιδί συνιστά πταίσμα σύμφωνα με το άρθρο 128 του Ποινικού Κώδικα (Χ. Δημόπουλος & Κ. Κοσμάτος, 2017).

Χρειάζεται να αναφερθεί, ότι η Ελλάδα σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες δημιούργησε ξεχωριστό θεραπευτικό κατάστημα για την απεξάρτηση τοξικομανών κρατούμενων, στον Ελεώνα Θηβών και στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής (Υπουργείο Δικαιοσύνης, Σωφρονιστική Πολιτική, 1999) . Αυτό θεωρείται σημαντικό, διότι, μέχρι την δημιουργία αυτών των ιδρυμάτων οι κρατούμενοι ήταν όλοι μαζί στα ίδια σωφρονιστικά ιδρύματα, κι έτσι τα άτομα που ήταν τοξικομανείς δεν είχαν την κατάλληλη βοήθεια για να πετύχουν την σωματική και ψυχική απεξάρτηση.

10. Σωφρονιστικά Ιδρύματα για νέους

Συγκεκριμένα στην Ελλάδα, «Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 51 παρ.1 του ποινικού κώδικα, ο περιορισμός σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων συγκαταλέγεται στις κύριες στερητικές της ελευθερίας ποινές» (N. Ανδρουλάκη et al, 2017).

Ακολούθως, ο Συνήγορος του Πολίτη, με την ιδιότητά του ως Συνήγορος του Παιδιού, με αφορμή την ιδιαίτερη ένταση που επικρατεί στον χώρο των σωφρονιστικών καταστημάτων της χώρας και τα αιτήματα που διατυπώθηκαν εκ μέρους συντονιστικής επιτροπής κρατουμένων προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, στα οποία περιλαμβάνεται πρόταση για την «κατάργηση των φυλακών ανηλίκων και καθιέρωση ανοικτών δομών φροντίδας και προστασίας των εφήβων και των νέων».

Ειδικότερα, αναφέρει πως οι χώροι που κρατούνται οι ανήλικοι, παραδείγματος χάριν τα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων στην Αυλώνα του Βόλου και της Κασσαβέτειας, την Φυλακή των Διαβατών, τη Γυναικεία Φυλακή του Κορυδαλλού και το Ίδρυμα Αγωγής Ανηλίκων του Βόλου, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ούτε εκπληρώνουν τους σκοπούς της σωφρονιστικής μεταχείρισης ανηλίκων. Αυτό συμβαίνει γιατί εκτός της στέρησης της ελευθερίας τους, που κατά νόμο επιβάλλεται σε ανήλικους που έχουν διαπράξει σοβαρά ποινικά αδικήματα, στους ανήλικους κρατούμενους επιβάλλεται στην πράξη στέρηση και άλλων δικαιωμάτων, όπως την ελευθερία της έκφρασης, την ανάπτυξης της προσωπικότητας του κρατούμενου ανηλίκου, της θεραπευτικής παρέμβασης για την αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων που μπορεί να έχει κάποιος νέος, όπως η εξάρτησή του από ναρκωτικά ή άλλες χημικές ουσίες, και τη μέριμνα για την κοινωνική επανένταξη, όταν δηλαδή, ο ανήλικος εκτίσει την ποινή του και ξαναβγεί στην κοινωνία.

Επιπλέον, σε αυτούς τους χώρους, σωφρονισμού, υφίστανται σοβαρές παραβιάσεις ως προς τις συνθήκες διαβίωσης, που δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της παιδικής ηλικίας, όπως για παράδειγμα η συμβίωση ανηλίκων μαζί με ενήλικα πρόσωπα, ή αλλιώς νεαρούς ενήλικες, ανεπαρκής υγειονομική περίθαλψη του νέου αν συμβεί κάτι κατά την έκτισή του στο ίδρυμα και τέλος, σημαντικό θεωρείται, ότι δεν διαχωρίζονται οι ανήλικοι στους οποίους τους έχει επιβληθεί η προσωρινή κράτηση από τους καταδίκους.

Γενικότερα, οι κρατούμενοι ανήλικοι αποκτούν εμπειρίες που αντί να μπορέσουν να συμβάλουν στην αποτροπή της περαιτέρω εγκληματικής τους εμπλοκής, στην πράξη επιτείνουν την εξοικειώσή τους με τις εγκληματικές συμπεριφορές και την κοινωνική περιθωριοποίησή τους, όπως εκτενώς έχει αποδειχθεί από επιστημονικές έρευνες που έχουν γίνει.

Επιπροσθέτως, ο Συνήγορος του Παιδιού έχει επισημάνει προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και τη Βουλή των Ελλήνων, στο πλαίσιο των Ετήσιων Εκθέσεων που υποβάλλει και των καταθέσεων σε Ειδικές Επιτροπές της Βουλής, ότι υπάρχει ανάγκη να εφαρμοσθούν διεξοδικότερα τα εκ του νόμου προβλεπόμενα αναμορφωτικά μέτρα για ανηλίκους, τα μέτρα που λειτουργούν εναλλακτικά στον εγκλεισμό, όπως είναι η κοινωφελής εργασία, η επανορθωτική δικαιοσύνη και η ένταξη σε προγράμματα εκπαίδευσης και ψυχο-κοινωνικής υποστήριξης.

Απόλυτη ανάγκη επίσης θεωρείται το να προχωρήσει η ίδρυση και λειτουργία των Μονάδων Μέριμνας Νέων και να υπάρξουν περισσότεροι ξενώνες φιλοξενίας για εφήβους με παραβατική συμπεριφορά, που προβλέπονταν σε σχέδιο νόμου, το οποίο δόθηκε μεν στη δημοσιότητα από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ήδη το 2003, ποτέ όμως δεν εγκρίθηκε από τη Βουλή.

Μέχρι σήμερα οι ενέργειες και οι διαπιστώσεις του, και ιδίως στην επαφή του με τους ανηλίκους και υποστηρίζει ότι μια σύγχρονη αντεγκληματική πολιτική, συγκεκριμένα της Ελλάδας, θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο να διευκολυνθεί η κοινωνική ένταξη των ανηλίκων παραβατών του νόμου, και στο να ενισχυθεί το δυναμικό και ισότιμο ρόλο της συμμετοχής των ανηλίκων στην κοινωνία. Για την επίτευξη του ρόλου αυτού, είναι αναγκαίο να υπάρξει αποτελεσματική υποστήριξη των ανηλίκων, μέσα από τον σεβασμό της αξιοπρέπειας, της προσωπικής αξίας και των δικαιωμάτων τους, ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να περιθωριοποιηθούν κοινωνικά.

Η Ελληνική Πολιτεία χρειάζεται επειγόντως να υλοποιήσει μέτρα που θα διασφαλίζουν, την έκτιση των στερητικών της ελευθερίας ποινών για ανηλίκους σε χώρους που θα είναι ξεχωριστοί από τις φυλακές και τα ειδικά καταστήματα κράτησης νέων, ώστε οι ανήλικοι να μην συνυπάρχουν με νεαρά ενήλικα άτομα και να ζουν σε συνθήκες ανταποκρινόμενες με τις ανάγκες της παιδικής ηλικίας και όσο το δυνατό εγγύτερα στα πρότυπα της οικογενειακής ζωής.

Την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης σε χώρους κράτησης ανηλίκων, για να μπορεί να διασφαλιστεί η υγεία, η υγιεινή, η κατάλληλη ψυχαγωγία και η δημιουργική απασχόληση των ανηλίκων κρατουμένων, με την ενθάρρυνσή τους για την ουσιαστική σχολική τους φοίτηση και την επαγγελματική τους κατάρτιση.

Την ειδική θεραπευτική αντιμετώπιση των ανηλίκων που αντιμετωπίζουν προβλήματα με την εξάρτηση των ναρκωτικών ή άλλων τοξικών ουσιών, σε κατάλληλα οργανωμένες και στελεχωμένες μονάδες, οι οποίες θα αποβλέπουν κυρίως

στην θεραπεία και στην κοινωνική τους επανένταξη. Καθώς και στην λειτουργία κατάλληλα στελεχωμένων ξενώνων φιλοξενίας/υποστήριξης για έφηβους με παραβατική συμπεριφορά που θα χρειαστεί να απομακρυνθούν από το οικογενειακό τους περιβάλλον και να λάβουν βοήθεια για την υγιή κοινωνική τους ένταξη.

Σημαντικό θεωρείται, να υπάρξει επαρκή και κατάλληλη στελέχωση των υπηρεσιών επιμελητών για τους ανηλίκους των δικαστηρίων ανηλίκων όλης της χώρας, για να μπορούν να φέρουν εις πέρας αποτελεσματικά την εκ του νόμου αποστολή τους.

Επίσης, να ενισχυθεί η εφαρμογή των αναμορφωτικών μέτρων στην κοινότητα, με έμφαση στα μέτρα που ενισχύουν τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης των ανηλίκων, και με τη πρόβλεψη πόρων και διαδικασιών, ώστε να αξιοποιηθούν προς τούτο οι φορείς της κοινότητας υπό την επίβλεψη των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Ακόμα, να προβλεφθούν ειδικές διατάξεις για την εφαρμογή του μέτρου της κοινωφελούς εργασίας, που σημαίνει, να υπάρξει ασφαλιστική κάλυψη και δυνατότητα ένταξης των ανηλίκων σε προγράμματα της τοπικής αυτοδιοίκησης και σε κοινωφελείς δημόσιους και μη κυβερνητικούς οργανισμούς.

Τέλος, να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα προγράμματα της πρόληψης και της υποστηρικτικής παρέμβασης πριν από την ποινική εμπλοκή των ανηλίκων και την ενίσχυση του έργου των κοινωνικών υπηρεσιών και των δομών ψυχικής υγείας της κοινότητας (Συνήγορος του Πολίτη, 2008).

II. Αποτελέσματα –Ανάλυση

12. Συμπεράσματα- Συζήτηση

Σκοπός της συγκεκριμένης πτυχιακής ήταν να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα για το πώς κάποιος ανήλικος υιοθετεί εγκληματικές συμπεριφορές. Οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν ένα άτομο, και πιο συγκεκριμένα, έναν

ανήλικο είναι πολλοί και αναπτύσσονται μαζί με την ανάπτυξη του ίδιου του παιδιού. Με άλλα λόγια, πιστεύω, πως η εγκληματικότητα δεν είναι μόνο υπόθεση της οικογένειας και των εφήβων. Σίγουρα, η οικογένεια αποτελεί πολύ σημαντικό κομμάτι στο αν ένας ανήλικος θα διαπράξει κάποια εγκληματική πράξη. Εκτός όμως από το οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού, σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της παραβατικής του συμπεριφοράς έχει και το κοινωνικό του περιβάλλον γενικότερα, όπως οι φίλοι, το σχολείο και γενικότερα ο περίγυρός του.

Άρα, δεν αρκεί μόνο ο γονέας στο να διαπαιδαγωγήσει το παιδί του. Η κοινωνία πρέπει να ασχοληθεί περισσότερο με αυτό το ζήτημα διότι η πρόληψη, για αυτήν την συνθήκη, ακόμα δεν έχει φτάσει στο κατάλληλο σημείο, ώστε να ελαττωθεί το φαινόμενο της εγκληματικότητας.

Θα χρειαστεί να δημιουργηθεί μια προστασία για τα ανήλικα που θα έχει ως στόχο την πρόληψη και την αντιμετώπιση μιας αποκλίνουσας συμπεριφοράς. Η κοινωνία, και πιο συγκεκριμένα οι φορείς που επιμελούνται το παιδί πριν και μετά από μια εγκληματική πράξη θα πρέπει να ψάχνουν σε βάθος τους λόγους που ένα παιδί έπραξε με αυτόν τον αποκλίνον τρόπο. Δηλαδή, να αναγνωρίσουν τα αίτια της παραβατικής του συμπεριφοράς, για παράδειγμα, τις επιρροές του, το οικογενειακό του περιβάλλον και την ψυχολογική του κατάσταση.

Οι παραπάνω έρευνες, θα χρειαστεί να γίνονται διότι πολλές καταγεγραμμένες υποθέσεις ή και διάφορες αναφορές, για την παιδική ζωή «διάσημων» εγκληματιών, δείχνουν πως ανήκαν σε μια οικογένεια που είχε πολλά προβλήματα, είτε, επειδή, ο πατέρας ήταν αλκοολικός, είτε, επειδή, η μητέρα ήταν απύσχα από την ζωή του παιδιού της και δεν την απασχολούσε η ίσως περίεργη συμπεριφορά του ανήλικου.

Για παράδειγμα, μία γνωστή υπόθεση θεωρείται αυτή της 16χρονης Brenda Spencer, στις 29 Ιανουαρίου του 1979 στο σχολείο Cleveland της Καλιφόρνιας, άρχισε να πυροβολεί τα παιδιά του σχολείου καθώς ήταν έτοιμα να μπουν στο σχολείο το πρωί. Έπειτα από έρευνα που έκαναν μέσα στο σπίτι της ανακαλύφθηκαν πολλά άδεια μπουκάλια με αλκοόλ και ένα μόνο στρώμα που κοιμόταν με τον πατέρα της. Η κοπέλα αυτή έμενε μόνο με τον πατέρα της στο σπίτι, διότι η μητέρα της, τους παράτησε όταν η Brenda ήταν σε πολύ μικρή ηλικία. Η κοπέλα αφού παραδόθηκε στην αστυνομία ομολόγησε ότι κάθε μέρα ο πατέρας της την βίαζε, αλλά δεν υπήρχε κάποιος τρόπος για να μπορέσει να αποδειχθεί αυτή η κατηγορία.

Το κύριο ζήτημα σε όλην αυτήν την υπόθεση, είναι πως η Brenda πριν φτάσει σε αυτού του είδους την εγκληματική πράξη, θεωρούνταν από τα παιδιά που δεν τα

πήγαιναν καλά στο σχολείο και είχε κάνει κάποιες παραβατικές πράξεις. Οι καθηγητές της, την είχαν στείλει για θεραπεία και ο ψυχολόγος είχε ενημερώσει την οικογένειά της, δηλαδή τον πατέρα της, ότι έχει αυτοκτονικές τάσεις και κατάθλιψη, και άρα η κοπέλα θα πρέπει να μπει σε κάποιο θεραπευτικό κέντρο. Ο πατέρας της, όμως, την πήγε σπίτι και μετά από κάποιο χρονικό διάστημα απλά της αγόρασε ένα όπλο, για τα γενέθλιά της.

Δυστυχώς, σε αυτήν την υπόθεση φαίνεται, καθαρά, ότι η οικογένεια αυτού του ανήλικου δεν ήταν αυτή που θα έπρεπε να έχει, κι ενώ ένας ειδικός είπε πως το παιδί θα πρέπει να μεταβεί σε κάποιο θεραπευτικό κέντρο, διότι η ψυχολογική του κατάσταση δεν ήταν καλή, με την απόφαση και την κρίση του πατέρα απλά η κοπέλα επέστρεψε σπίτι και η κοινωνία και το σχολείο δεν έκαναν κάτι για να το αποτρέψουν αυτό (History editors, 2020).

Με άλλα λόγια, η βάση για την διαμόρφωση του χαρακτήρα ενός παιδιού είναι στην αρχή η οικογένεια, αλλά αν εφόσον η οικογένεια δεν αποτελεί το καλύτερο πρότυπο, για το ανήλικο, τότε θα πρέπει να επέμβει η κοινωνία, και πιο συγκεκριμένα, το σχολείο, το δικαστήριο (εάν ο ανήλικος έπραξε παραβατικά) και οι κοινωνικοί οργανισμοί ώστε να δώσουν καλύτερες βάσεις και «αρχές» στο παιδί.

Η ανήλικη εγκληματικότητα στην Ελλάδα βρίσκεται πίσω από τις διεθνείς χώρες με μια καθυστέρηση δύο με πέντε χρόνων. Προς το παρόν θεωρείται μικρό το μέγεθος της ανήλικης παραβατικής συμπεριφοράς, αλλά συγχρόνως υπάρχει και κάποια ισχυρή δυναμική διαφοροποίηση και άνοδος (Γιαννοπούλου& Τσομπανόγλου, 2003).

Συμπερασματικά, τα ανήλικα άτομα πλάθονται μέχρι και την ενηλικίωσή τους. Εάν το περιβάλλον που τα περιτριγυρίζει δεν είναι υγιές για αυτά τότε είναι πολύ πιθανό να ωθηθούν σε κάποια αποκλίνουσα συμπεριφορά. Άρα η κοινωνία και το σχολείο θα πρέπει να είναι πιο δραστήριοι και να ενδιαφέρονται περισσότερο για την ψυχική υγεία του ανήλικου αλλά και για τον χαρακτήρα που έχει διαμορφώσει, διότι, αντιδρά με αυτόν τον τρόπο λόγω κάποιων παραγόντων που του συνέβησαν, και να μην αφήνουν τυχούσες συμπεριφορές να περάσουν έτσι, χωρίς κάποιου είδους επίπληξη, γιατί υπάρχει περίπτωση να δημιουργηθεί περισσότερο κακό από ότι καλό.

13. Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνόγλωσση

Βιδάλη, Σ. & Κουλούρης, Ν. (2012). *Αποκλίνουσα συμπεριφορά και ποινικό φαινόμενο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1979). *Παραδόσεις Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Α' εκδ. Σάκκουλα, σ. 163 – 164

Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984). *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 28-29, 30, 32-33

Δημόπουλος, Χ. & Κοσμάτος, Κ. (2017). *Δίκαιο Ανηλίκων: Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: 3^η Έκδοση Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 237-238, 327- 329, 3

Ζαραφονίτου, Χρ. (1995). *Εμπειρική Εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 78.

Κουλούρης, Ν. Κ. (2009). *Επιτήρηση και Ποινική Δικαιοσύνη: Η εξελικτική αντίληψη στο ποινικό πεδίο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 47

Μαγκάκης, Γ.Α. (1984). *Ποινικό Δίκαιο: Το έγκλημα*. Αθήνα: Παπαζήσης. ό.α. Jescheck, H.H. (1963), σ. 263

Νόμος της 10ης Αυγούστου για την προστασία των νέων (1992), άρθρο 32 και Cιrriani, Δικαιώματα του Παιδιού και Ελάχιστη Ηλικία Ποινικής Ευθύνης: Μια Παγκόσμια Προοπτική, 2009, σ. 212

Υπουργείο Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, (2008). *Ποινικός Κώδικας*. «Νεανική Δικαιοσύνη στη Γαλλία». άρθρο 122-8 ·5

Φαρσεδάκη, Ι. 2005. *Στοιχεία Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ.33 – 34

Αντωνίου, Δ. Μαγγανά. *Ηλικία και Εγκληματικότητα*. Τεύχος 35 Νο 1, Ελληνική Αστυνομία, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Ανακτήθηκε από: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1842&I

[temid=400&lang](#) (τελευταία ανάκτηση 20/05/2021). Επηρεασμένο από: *Revue Criminologie, L'age et la question criminelle* (2002).

Δημητρόπουλος, Χ. (2016). *Η παράβαση (το έγκλημα), η εγκληματικότητα & ο εγκληματίας, Κοινωνικό*, Ανακτήθηκε από: <http://www.astynomia.gr/images/stories/2016/prokirikseis16/18032016paraviasiegklimat.pdf> (τελευταία ανάκτηση 5/4/2021)

Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης και Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών. *Ενεργοί Πολίτες και Πρόληψη Παραβατικότητας*. Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ανακτήθηκε από: <http://www.niotho-asfalisis.gr/na/> (τελευταία ανάκτηση: 13/04/2021)

Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών Οικονομίας & Πληροφορικής. *χ.χ. Κοινωνιολογία Γενικού Λυκείου*, Ινστιτούτο τεχνολογίας υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος». Ανακτήθηκε από: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2704/Koinoniologia_G-Lykeiou_html-apli/index.html (τελευταία ανάκτηση 5/4/2021)

Συνήγορος του Πολίτη, 2008. *Ο συνήγορος του πολίτη για τις φυλακές ανηλίκων*. Δελτίο Τύπου: Ανεξάρτητη Αρχή. Διαθέσιμο στο <https://www.synigoros.gr/resources/docs/178726.pdf> (τελευταία ανάκτηση 8/05/2021)

Ξενόγλωσση

CRIN Child Rights International Network, (2019). *MINIMUM AGES OF CRIMINAL RESPONSIBILITY IN EUROPE*. Μετάφραση: Τσακίροπούλου Αλκμήνη. Διαθέσιμο στο: <https://archive.crin.org/en/home/ages/europe.html> (τελευταία ανάκτηση: 20/04/2021)

History editors, (2009). *School shooting in San Diego*. History: A&E Television Networks. Μετάφραση: Τσακίροπούλου Αλκμήνη. Διαθέσιμο στο: <https://www.history.com/this-day-in-history/school-shooting-in-san-diego> , τελευταία ανάκτηση: 26/05/2021

Author: Official Journal of the European Union (2006). *Opinion of the European Economic and Social Committee on The prevention of juvenile delinquency. Ways of*

dealing with juvenile delinquency and the role of the juvenile justice system in the European Union (2006/C 110/13). Brussels: The President of the European Economic and Social Committee, Anne-Marie Sigmund. Μετάφραση; Τσακίροπούλου Αλκμήνη. Διαθέσιμο στο <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX%3A52006IE0414%3AEN%3AHTML> (τελευταία ανάκτηση 13/04/2021)

Author: The United States Department of Justice (2020). *104. Suppression and Deterrence*. ό.α. στο Irving A. Spergel και G. D. Curry, *The National Youth Gang Survey: A Research and Development Process* (1993). Διαθέσιμο στο: <https://www.justice.gov/archives/jm/criminal-resource-manual-104-suppression-and-deterrence> (τελευταία ανάκτηση: 20/04/2021)